

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
pro předškolní vzdělávání

SVĚT JE DOBRÝ

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Počet stran: 58 Počet příloh: -	č. j.: DO-14/2026-09-01

OBSAH

1 IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE O ŠKOLE ... 4
2 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY ... 5
2.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA ... 5
2.2 SPECIFIKACE TŘÍD ... 5
3 PEDAGOGICKÝ TÝM ŠKOLY ... 6
4 PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ ... 8
4.1 PSYCHOSOCIÁLNÍ PODMÍNKY ... 8
4.2 SPOLUPRÁCE RODINY SE ŠKOLOU ... 9
4.3 ORGANIZACE ... 10
4.4 ŽIVOTOSPRÁVA ... 13
4.5 VĚCNÉ PODMÍNKY ... 13
5 CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU ... 15
5.1 FILOZOFIE ŠKOLY, VIZE A CÍLE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU ... 15
5.2 INDIVIDUALIZACE VZDĚLÁVÁNÍ ... 17
5.3 PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTIKOVÁNÍ ... 19
5.4 ZÁKLADNÍ GRAMOTNOSTI ... 19
5.5 VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE ... 21
5.6 KLÍČOVÉ KOMPETENCE ... 23
6 VZDĚLÁVACÍ OBSAH ... 35
6.1 IB UMĚNÍ ... 36
6.2 IB PŘÍRODA ... 37
6.3 IB SLAVNOSTI ... 40
6.4 IB RUKODĚLNOST ... 41
7 EVALUACE ... 43
7.1 ÚROVEŇ 1: Evaluace dítěte (Pedagogické diagnostikování) ... 44
7.2 ÚROVEŇ 2: Evaluace třídy (Pedagogická práce) ... 44
7.3 ÚROVEŇ 3: Evaluace školy (Autoevaluace celku) ... 46
8 BIBLIOGRAFIE ... 47
9 PROJEKTY ... 48
10 PŘÍLOHY – neveřejné ... 49

10.1 ČINNOSTI V TÝDNU 49
10.2 CHARAKTERISTIKA SLAVNOSTÍ 51
10.3 FORMULÁŘE EVALUACE 56

1 IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název školy:	Waldorfská škola Brno – střední škola, základní škola a mateřská škola, příspěvková organizace
Sídlo školy:	Plovdivská 2572/8, 616 00 Brno – Žabovřesky
Zřizovatel:	Statutární město Brno, Dominikánské nám. 1, 601 67 Brno
Právní forma:	Příspěvková organizace
IČO:	75156237
Email:	wmskola@waldorf-brno.cz
Telefon:	511 118 350
Webové stránky:	www.waldorf-brno.cz
Ředitelka školy:	Mgr. Marika Žáková
Zpracovatelé ŠVP:	Martina Kudynová, Dis. (zástupkyně ředitele pro MŠ) Kolegium učitelů MŠ

Zpracování ŠVP k 1. 9. 2026

ŠVP byl projednán na konferenci kolegia učitelů dne 27. 8. 2026

Platnost dokumentu: do 31. 8. 2027

……
Mgr. Marika Žáková
ředitelka školy

2 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

2.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA

Základní údaje

Umístění školy: škola se nachází v části panelového sídliště Brno – Žabovřesky
Druh provozu školy: celodenní
Kapacita školy: 75 dětí
Počet tříd: 3

Počet pracovníků: 6 třídních pedagogických pracovníků, v případě jejich zkrácených úvazků pracují v MŠ další pedagogové v odpoledních hodinách. Dle dětí se specifickými vzdělávacími potřebami pracuje v MŠ asistent pedagoga.

Počet školních budov: 3 pavilony (3 jednopatrové budovy). MŠ využívá částečně pavilon B společně se SŠ – lyceem. Pavilon A využívá ZŠ společně s pavilonem C, kde je tělocvična a školní kuchyně s jídelnou. Pavilon A a C je propojen vstupním vestibulem. Do mateřské školy je přístup samostatným vchodem z atria, které leží mezi budovou A a B. V přízemí MŠ se nachází šatna a jedna třída, další dvě třídy se nachází v 1. patře budovy. Prostředí všech tříd je bezbariérové, přístup do 1. patra je po schodišti.

Venkovní areál školy: Přírodní zahrada, která se nachází za budovou školy.
Na procházky či výlety do nejbližšího okolí využíváme lokalitu Palackého vrchu, Medláneckého kopce, obory v Jundrově a oblasti Komína. Na delší výlety chodíme do okolí Soběšic, Lesné, Jehnic, Řečkovic, Ořešína a Mokré Hory.

2.2 SPECIFIKACE TŘÍD

Naše waldorfská mateřská škola se sestává ze tří tříd – Koníci, Myšky, Ovečky. Provoz MŠ je od 7:00 – 17:00. Děti jsou zde ve smíšených kolektivech. Počty dětí ve třídách jsou do 25 dětí na jednu třídu. Ačkoli nabízí naše MŠ tři třídy žijící svým životem, školka funguje jako jeden celek. Snažíme se v co největší míře o vzájemné propojování tříd. Slavnosti i běžný denní program tvoříme společně. Všichni pedagogové sdílí své metody a formy práce s dětmi. Zaměření jednotlivých tříd je velmi podobné. Jedním z nejdůležitějších cílů naší školky je podpora sociální dovednosti a dostatečný prostor pro volnou hru.

Pedagogové kladou velký důraz na zdravou nápodobu, děti nevedeme k soutěživosti a srovnávání. Každá třída si tvoří své vlastní Třídní vzdělávací programy (TVP), které vychází z našeho Školního vzdělávacího programu (ŠVP).

Mateřská škola má svůj pravidelný denní rytmus a řád, který děti naplňuje potřebným pocitem bezpečí a jistoty a je základní motivací pro jejich samostatné jednání. Proto se také každý den strávený v mateřské škole odvíjí tak, že se střídají fáze volných činností s fázemi, v nichž děti pod vedením učitele dosáhnou koncentrace či zklidnění.

3 PEDAGOGICKÝ TÝM ŠKOLY

V MŠ pracuje dostatečný počet pedagogů. Asistent pedagoga se přijímá v návaznosti na přítomnost dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami. Zázemí školky tvoří také provozní zaměstnanci, kteří mají na starost úklid, čistotu prádla, vydávání jídla a další.

Do týmu pedagogických zaměstnanců jsou přednostně přijímáni uchazeči s potřebnou odbornou kvalifikací, což jasně vymezuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v platném znění. Vzhledem ke specifickému zaměření školy je u všech pedagogů žádoucí tříleté studium waldorfského semináře pro učitele MŠ, který pořádá Asociace waldorfských mateřských škol v Praze. Při výběru nových členů týmu však zohledňujeme také osobnostní předpoklady a zájem o waldorfskou pedagogiku. Při naší práci je důležité ovzduší vzájemné důvěry a tolerance. Jedenkrát týdně se pravidelně schází Kolegium učitelů MŠ na společných konferencích. Konference má čtyři hlavní části: umělecká, metodická, pedagogická a organizačně-správní. V umělecké části se věnujeme našemu rozvoji čtením společných textů a umělecky – zpěvem, eurytmií, malováním apod. V metodické části sdílíme své zkušenosti, předáváme si náměty pro činnosti s dětmi, poznatky ze seminářů či koloběhu roku a činnosti s nimi spojenými. Pedagogická část je věnována rozhovorům o dětech, dalším postupům ve výchově a vzdělávání jednotlivých dětí. V organizačně-správní části řešíme aktuální otázky, vztahující se k organizaci slavností, výletů, narozeninových oslav a dalších mimořádných akcí MŠ. Společně s kolegii ZŠ a SŠ se v pravidelných intervalech setkáváme nad společnými tématy.

Ředitelka školy je hlavním lídrem pro MŠ, ZŠ a SŠ. Má jasnou vizi celé školy a strategii rozvoje pro další směřování. Podporuje spolupráci mezi jednotlivými objekty, provázanost výuky, respektující spolupráci pedagogů, dětí a rodičů. Spolupracuje se zřizovatelem a reprezentuje školu na veřejnosti.

Zástupkyně pro mateřskou školu úzce spolupracuje s ředitelkou školy. Zajišťuje komunikaci mezi týmem pedagogů a vedením školy. Je zásadním článkem v utváření klimatu v týmu pedagogů a zajišťuje plynulý chod mateřské školy. Koordinuje a propojuje zaměstnance pedagogické a provozní.

Učitelé uplatňují respektující přístup k dětem. Přizpůsobují program potřebám dětí a aktuálnímu dění ve skupině, citlivě využívají formativní přístup a vtahují děti do plánování

činností. Provádí pedagogické diagnostikování, které následně využívají pro další plánování pro práci s dětmi. Úzce spolupracují s rodiči ve všech ohledech týkajících se dětí a předškolní výchovy. Rodiče jsou nepostradatelnou součástí chodu školky. Koordinují svou práci v tandemu v řízených dopoledních činnostech. Pracují dle principů waldorfské pedagogiky.

V každé třídě pracují dva pedagogové. Další pedagogové případně působí v MŠ v době odpočinkového a odpoledního bloku. Pracovní doby jednotlivých pedagogů jsou sestavovány takovým způsobem, aby byla dětem vždy a při všech činnostech zajištěna optimální pedagogická péče. V průběhu dopoledního vzdělávání je zajištěno překrývání pedagogů v rozmezí minimálně 2,5 hodiny.

Pedagogové ve třídách spolu v co největší míře spolupracují. Společně sdílí potřeby a rozvoj dětí a provádí pedagogické diagnostikování. Připravují se na rozhovory o dětech s rodiči, vytváří podnětné prostředí nejen ve svých třídách, ale ve všech prostorech MŠ. Hlavním předpokladem pedagoga k práci s dětmi v naší MŠ je nejen láskyplný vztah k dětem, vědomá práce, připravenost, důvěryhodnost, opravdovost, ale ve velké míře vzájemné spolunesení a spoluvytváření jednotné školky.

Asistent pedagoga je součástí pedagogického týmu. Spolupracuje s učiteli, práci koordinuje učitel na základě individuálních potřeb třídního kolektivu. Poskytuje individuální podporu a zároveň se podílí na plánování a realizaci vzdělávacích činností.

Metodik prevence je pověřený pedagog mateřské školy. Jeho hlavním úkolem je předcházet rizikovému chování dětí a budovat zdravé sociální klima v kolektivu školky. Metodicky podporuje ostatní pedagogy, dále spolupracuje s rodiči dětí, ŠPP naší školy a s odbornými centry (např. PPP, SPC).

Vedení MŠ je zcela podřízeno ředitelce školy, ta úzce spolupracuje se zástupkyní pro MŠ. Všichni vedoucí pracovníci, včetně zástupkyně pro MŠ se společně účastní pravidelných porad, tyto porady se konají 1 x týdně.

Kolegium pedagogických zaměstnanců MŠ má poradní hlas. Informační systém je nastaven následovně:

Vnitřní přenos informací: mezi zaměstnanci

- Setkání s ředitelkou a kolegiem MŠ
- Pravidelná setkávání kolegií učitelů SŠ, ZŠ a MŠ
- Kolegium MŠ – zástupkyně ředitelky pro MŠ
- Vzájemná komunikace ve třídách a mezi třídami
- Vzájemná elektronická komunikace

Vnější přenos informací: zaměstnanci – rodiče

- Osobně
- Třídní schůzky
- Elektronicky
- Webové stránky školy

Před začátkem nového školního roku se vždy jasně a srozumitelně vymezí povinnosti a úkoly všech zaměstnanců. Písemný záznam je součástí zápisu z pedagogické rady.

Záměr: DVPP v oblasti legislativy
Harmonogram realizace: minimálně 1x ročně

Záměr: úplná kvalifikovanost pedagogických zaměstnanců a podpora dalšího vzdělávání v oblasti waldorfské pedagogiky, DVPP
Harmonogram realizace: v průběhu 3 let

4 PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

4.1 PSYCHOSOCIÁLNÍ PODMÍNKY

Život v naší mateřské škole má svůj pravidelný rytmus a řád, jejichž předvídatelnost dětem poskytuje pocit bezpečí a vnímají je především nápodobou dospělých. Zdravý vývoj dětí podporujeme atmosférou láskyplného zájmu a přijetím, ale i vedením. Vzor nás dospělých je pro děti důležitý jak ve vztazích mezi dospělými, tak i mezi dětmi. Učíme se vzájemné důvěře, toleranci, ohleduplnosti a zdvořilosti, solidaritě, vzájemné pomoci a podpoře. Základem našeho soužití je především důvěryhodnost a spolehlivost (autenticita).

Zaměřujeme se na skutečné, reálné zkušenosti namísto umělých, virtuálních, podporujeme děti k budování zdravého vztahu se světem. Smysluplnými praktickými činnosti jako zahradničení, drobné řemeslné a ruční práce či péče o domácnost v podobě krájení ovoce nebo pečení poskytujeme příležitosti k rozvoji postupně se rodících lidských schopností. Důraz přitom klademe především na životní proces. Nově příchozí děti mají možnost postupné adaptace na nové prostředí i situaci.

Pedagogický styl a vzdělávací nabídka u nás ve školce odpovídá zásadám waldorfské pedagogiky. Děti vedeme přímou a vstřícnou komunikací. Věnujeme se vztahům dětí ve třídě a celkovému klimatu třídy. Prosociální práci pedagogů směřujeme k prevenci šikany a jiných sociálně patologických jevů u dětí. Jednotlivá pozorování a pokroky dětí pravidelně zaznamenáváme v pedagogické dokumentaci (pedagogické diagnostikování).

Záměr: omezení používání mobilních telefonů v prostorách MŠ, nabídka bezplatného vzdělávání rodičů v oblasti waldorfské pedagogiky a další vzdělávání pedagogů
Harmonogram realizace: průběžně

4.2 SPOLUPRÁCE RODINY SE ŠKOLOU

Waldorfská mateřská škola je postavena na vzájemné důvěře a spolupráci rodičů. V průběhu celého školního roku nabízí pedagogové individuální Rozhovory o dětech, učitelé podle zájmu a potřeb informují o pokrocích i potřebách dětí a domlouvají se s rodiči na společném postupu při jejich výchově a vzdělávání. Rodiče mají rovněž možnost účastnit se pravidelných třídních schůzek a případně celoškolních schůzek pořádaných společně se školou.

Waldorfská pedagogika je charakteristická svým úzkým propojením s rodiči. S cílem spojit síly rodičů a učitelů pro budování společenství, které je nedílnou součástí waldorfské školy a školky, vznikl také Spolek Waldorfské školy Brno. Tento spolek je sdružení rodičů, učitelů a přátel školy, kteří školu i školku podporují finančně i osobním nasazením. Spolek také zaštiťuje právní rámec celoškolních slavností a v součinnosti se školou a školkou spolek organizuje semináře a workshopy pro rodiče. Spolek je řízen Plénem školy orgánem složeným z rodičovských zástupců jednotlivých tříd školy a školky, zástupců pedagogů za školku i školu. Plénum školy řídí činnost spolku, zajišťuje komunikaci mezi rodiči a vedením školy a je poradním orgánem vedení školy. Pro podporu školy a školky byl také založen Nadační fond, který pomáhá především finančně různými sbírkami.

Rodiče u nás mají mnoho možností, jak spoluvytvářet prostředí, ve kterém děti vyrůstají. Ve spolupráci s pedagogy pomáhají s organizací některých slavností a zároveň se jich mohou účastnit. Na zahradních brigádách, které se konají dvakrát ročně, pomáhají zvelebovat a udržovat prostor zahrady. V průběhu celého roku se spolupodílí na vytváření a opravách dřevěných i šitých hraček. Díky rodičovské spolupráci je také prostor školky vyzdoben tak, aby ladil s právě probíhajícím ročním období a slavnostmi. V prostorách šaten je rodičům k dispozici místnost tzv. „Hnízdo“, která jim nabízí příjemné zázemí pro jejich vzájemné setkávání, tvoření nebo pro setkávání rodičů a učitelů MŠ. V „Hnízdě“ probíhá také pravidelné setkávání maminek – „Přástky“, kde společně vytváří postavičky na roční stolky, průsvity na okna apod.

V prostorách Waldorfské mateřské školy působí také klub Mateřídouška pro rodiče s dětmi (0-4 roky). Tato pravidelná dopolední setkávání jsou inspirována waldorfskou pedagogikou a rodiče společně s dětmi při nich v přirozeném rytmu střídají společné řízené činnosti a volnější chvíle se zpěvem, tancem, hraním i příležitostným tvořením.

Společně se školou a školkou vytváří rodiče bezpečný prostor, ve kterém se děti rozvíjí a učí se v prostředí důvěry. Díky popsané bohaté spolupráci s rodiči má naše MŠ od roku 2016 certifikát Rodiče vítáni.

Záměr: angažování rodičů do jednotlivých aktivit, provozování knihovny pro rodiče, zapojení nových rodičů do péče o přírodní zahradu, zapojení rodičů do skupiny Přástek, Výzdoba, Slavnosti a klubu Mateřídouška
Harmonogram realizace: v průběhu 3 let

4.3 ORGANIZACE

Podrobnou organizací se zabývá Školní řád MŠ:
http://waldorf-brno.cz/materska-skola/dokumenty-materske-skoly/

Průběh dne ve WMŠ má takové časové nastavení, aby respektoval potřeby dětí a zároveň, aby svou pravidelností poskytoval pocit jistoty a bezpečí. Děti mají během dne dostatek prostoru jak pro volnou hru, která je pro první sedmiletí nesmírně důležitá, tak pro řízené i nabízené činnosti. Součástí denního programu jsou také pohybové aktivity a každodenní pobyt na zahradě. Své místo v denním programu mají také individuální, skupinové i frontální činnosti, které využíváme při práci s předškoláky, ale i menšími dětmi.

V týdenním rytmu se činnosti pravidelně střídají. Každá z nich má své místo během dne. U dětí rozvíjí jemnou a hrubou motoriku, řeč, slovní zásobu, vůli, koncentraci, soustředění, umět si počkat, tvořivost, fantazii, rozvoj myšlení a zapojují všechny smysly člověka. Postupně se zařazují do rytmu tyto činnosti: *Eurytmie, malování akvarelovými barvami, kresba voskovými bločky, oslava narozenin, modelování z včelího vosku, pečení chleba, výlety do přírody.*

Průběh dne ve WMŠ

Třídy pracují podle Školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání „Svět je dobrý“.

7:00 – 8:00	příchod dětí do jedné z ranních tříd, hry a činnosti dle vlastní volby dětí
8:00 – 9:00	rozdělení dětí do svých tříd, volná hra dětí, nabízená činnost
9:00 – 9:40	nabízená činnost, úklid hraček, ranní kroužek
9:40 – 10:00	hygiena, svačina
10:00 – 10:15	řízená činnost, práce Kořínků v jednotlivých třídách 1x týdně
10:15 – 12:15	pobyt venku, pohádka
12:15 – 12:45	hygiena, oběd
12:45 – 13:00	příprava na odpolední odpočinek, odchod dětí po obědě domů
13:00 – 14:30	odpolední odpočinek dle potřeby dětí
14:30 – 15:00	hygiena, svačina
15:00 – 17:00	odpolední kroužek, hry a činnosti dle vlastní volby dětí, nabízená činnost, pobyt venku, odchod dětí domů
16:00 – 17:00	postupné spojování tříd

Denní rytmus

Při příchodu dětí do třídy se s dětmi vždy pozdravíme podáním ruky a navážeme oční kontakt. Je zde i prostor pro vzájemná krátká sdělení mezi dospělými.

V průběhu ranních her si děti samy spontánně hrají. Volná hra je nejdůležitější činností dětí, kdy si děti nacvičují sociální dovednosti, učí se komunikovat, porozumět, říct si o pomoc, spolupracovat, dodržovat pravidla hry, vnímat sebe i ostatní. Přitom mohou pozorovat, čemu se věnuje učitel – například připravuje potřebné věci na kreslení či malování, zalévá květiny, uklízí, připravuje těsto na pečení, věnuje se ručním pracím, prostírání stolu a podobně. Děti sledují smysluplnou činnost dospělého, kterou mohou napodobit. Během této doby je dětem také nabízena činnost dle týdenního rytmu. Nevybízíme a neříkáme: "Teď budeme dělat to či ono." Děti se samy postupně přidávají a podle své chuti se do činnosti zapojují. Většinu činností doprovází zpěv. Zpíváme při každé příležitosti. Děti se tak písně učí spontánně neustálým naslouchání.

Každý den mají děti k dispozici voskové bločky pro volnou kresbu a pracovní stůl pro práci se dřevem. V prostoru tříd mohou děti také využít nabídky dalších činností v koutcích aktivit, které si mohou volit podle svých individuálních zájmů a potřeb. Při kreslení užívají děti voskové pastely v blocích s širokou měkkou stopou na velkém formátu papíru. Dětské práce nehodnotíme a zpravidla nevystavujeme, jde o kreslení pro potěšení a ztvárnění prožitků. Při práci se dřevem děti pracují s opravdovými nástroji. Jedná se o smysluplnou činnost, kde děti vyrábí, co zrovna potřebují pro svou hru. Při práci děti také zažívají neúspěch a učí se s ním vyrovnat. Jednotlivé nástroje k práci se dětem objevují postupně a jsou používány pod dohledem pedagoga.

Z hlediska celkové výstavby dne a rytmu činností je žádoucí, aby byla zachována podmínka rovnováhy mezi volnou hrou dětí pro rozvoj jejich vlastní iniciativy a mezi společnou činností skupiny vedené učitelem.

Po veselých a dynamických hrách přichází zklidnění, kdy je každé dítě samo za sebe a zároveň součástí společenství – ranní kroužek. Děti jsou koncentrované samy v sobě a společně vítají nový den a probouzejí třídní skřítky. V této části je prostor pro společné povídání, sdělování zážitků. Ranní kroužek je pravidelně se opakujícím rituálem, kterým u nás začíná každý den. Součástí ranního kroužku jsou i kruhové hry nebo je pro ně někdy prostor po svačině. V kruhových hrách je místo pro hudebně-pohybové hry, říkadla, písně, a to vše spojené s pohybem a snahou o umocnění vnitřního prožitku z právě probíhajícího období koloběhu roku. Svačina je dalším prostorem společného setkání a možností upevňovat správné návyky při stolování. Děti se spolupodílí na přípravě prostírání stolu a úklidu po stolování. Po svačině je prostor pro řízenou činnost vycházející z týdenního rytmu nebo pro kruhovou hru.

Následně vyrážíme ven na přírodní zahradu, kde si děti spontánně volí svoji činnost, dospělý se věnuje zahradním pracím, popřípadě jdeme s dětmi na procházku do okolí školky

či s dětmi hrajeme venkovní hry. Děti mají i na zahradě možnost pracovat se dřevem či pomáhat se zahradními pracemi.

Po návratu z pobytu venku následuje ztišení dětí v kroužku u pohádky, která má ve waldorfské mateřské škole specifické místo. Je pečlivě a vhodně volená, vztahuje se k určitému právě prožívanému období a provází nás delší čas. Nejprve děti naslouchají vyprávění pohádky, poté může být i dramaticky ztvárněna. Hloubka a moudrost pohádky pronikne hluboko do jejich podvědomí.

Po společném obědě se děti odeberou k odpočinku, po němž se všichni nasvačíme a setkáme se v kroužku, a pak si děti spontánně hrají. Odpoledne je dětem nabízena stejná činnost jako dopoledne. Je-li pěkné počasí, jdeme na zahradu. Odpolední čas je velkým prostorem pro individuální práci s dětmi.

V pravidelném týdenním rytmu se opakují činnosti: *Eurytmie, malování akvarelovými barvami, kresba voskovými bločky, modelování z včelího vosku, pečení chleba, výlety do přírody.*

Záměr: podpora rodičů v respektování a dodržování časového harmonogramu MŠ
Harmonogram realizace: intenzivně především na začátku školního roku, dále průběžně dle potřeby

Pravidla pro zařazování dětí do jednotlivých tříd

Všechny tři třídy jsou heterogenní, navštěvují je děti ve věku od 3 do 7 let. Při zařazování dětí do tříd respektujeme sourozenecké dvojice a současně se snažíme, aby v každé třídě bylo rovnoměrné zastoupení všech věkových skupin a pohlaví.

Nově příchozí děti mají možnost se postupně adaptovat na prostředí školky za přítomnosti svých rodičů. Každé dítě potřebuje svůj čas na to zvyknout si, proto je s rodiči konzultována vhodná adaptace jejich dítěte.

Kritéria pro přijímání dětí

Děti jsou přijímány podle aktuálních kritérií pro přijetí dítěte do WMŠ: http://waldorf-brno.cz/materska-skola/zapis-do-ms/

Přednostně přijímáme děti s místem trvalého pobytu (§ 34 odst. 3 školského zákona) ve školském obvodu dle obecně závazné vyhlášky statutárního města Brna č. 3/2017 (celé území statutárního města Brna).

Pro přijetí dítěte do Waldorfské mateřské školy je nutné, aby výchova dítěte v rodině probíhala v souladu s výchovnými cíli waldorfské pedagogiky a aby byli rodiče s tímto alternativním pedagogickým směrem důkladně obeznámeni. Proto Waldorfská škola Brno organizuje bezplatné teoretické i praktické vzdělávací semináře.

Individuální vzdělávání

Pravidla organizace pro případné individuální vzdělávání dětí jsou popsána ve Školním řádu MŠ: http://waldorf-brno.cz/materska-skola/dokumenty-materske-skoly/

4.4 ŽIVOTOSPRÁVA

Od ledna 2016 zajišťujeme stravování z vlastní školní jídelny při Waldorfské škole Brno. Naše školní kuchyně se zapojila do programu Skutečně zdravá škola a již v září 2017 dosáhla na ocenění Bronzový certifikát. Kuchař/ky pro děti připravují plnohodnotnou a vyváženou stravu. Stravování je součástí pravidelného denního rytmu a stejně jako jiné činnosti má svůj stanovený čas, zároveň umožňuje organizaci činností přizpůsobit neplánovaným situacím.

Velmi důležitá je pro nás kultura stolování. Při jídle sedíme všichni u jednoho stolu, začínáme společným přáním a končíme poděkováním. Děti pomáhají s prostíráním stolů i úklidu po jídle, učí se nosit si samy talíře, nalévat pití a používat lžíci či celý příbor. V průběhu celého dne mají děti k dispozici neslazený čaj nebo vodu, k pití používají vlastní nerezové či plechové hrníčky, pouze u oběda pijí ze skleniček. Děti jsou vedeny k tomu, aby jídlo ochutnaly. Individuální dietní stravování je umožněno dětem s vážným zdravotním handicapem po dohodě s vedením školy.

Děti jsou každodenně a dostatečně dlouho venku, program činností přizpůsobujeme okamžité kvalitě ovzduší. Vhodným způsobem pečujeme o duševní a fyzickou pohodu dětí. Dětem je po obědě dopřán dostatečný prostor k odpočinku podle jejich individuálních potřeb. Učitelé se sami chovají dle zásad zdravého životního stylu a dětem poskytují přirozený vzor.

Záměr: pořízení nového dětského povlečení a prostěradel do postýlek, zpříjemnit odpočinek dětí podporou osobního prostoru vytvořením vyvýšených pater
Harmonogram realizace: do konce roku 2028

4.5 VĚCNÉ PODMÍNKY

Naše mateřská škola má dostatečně velké prostory a takové prostorové uspořádání, které vyhovuje nejrůznějším skupinovým i individuálním činnostem dětí ve třídách i v přírodní zahradě. Vybavení naší školky a hračky pro děti jsou převážně z přírodních materiálů, které podporují přirozený rozvoj smyslového vnímání dítěte a působí na fantazii i samotnou hru dětí. Dřevo, hedvábí, proutí, vlna, ale i různé plody a přírodniny nesou v sobě stále svou životní sílu a příjemně oslovují smysly dítěte svým povrchem, tvarem či jemnou barvou. Hračky volíme co nejjednodušší, záměrně bez mnoha detailů, aby zbyl větší prostor pro fantazii dětí. Díky množství různých přírodních materiálů, které děti obklopují nejen v interiéru tříd, působí prostředí u nás ve školce útulně a přívětivě.

Pro realizaci hygienických a bezpečnostních požadavků jsou vytvořené platné předpisy.

Interiér tříd

Prostor tříd v naší mateřské škole je rozčleněn na herní, jídelní a spací část. Uspořádání vnitřního prostředí, včetně hygienického zázemí umožňuje dětem dobrou orientaci a podporuje jejich samostatnost v sebeobsluze při stolování i v hygieně. Velikost nábytku, kterým jsou třídy vybaveny, odpovídá počtu dětí i jejich věku. Všechny hračky jsou uloženy na dostupném místě převážně v otevřených policích a proutěných košících tak, že se k nim děti snadno dostanou. V prostoru tříd se nenachází žádná multimediální technika.

Součástí každé třídy je kuchyňská linka s pracovní částí pro dospělé a sníženou pracovní částí pro děti. Své místo má ve třídách i koutek pro práci se dřevem, který je vybaven ponkem, svěrákem a nářadím pro děti. Významné místo zaujímá v každé třídě „roční stůl“, který charakterizuje právě probíhající roční období.

Na vnitřní prostory navazuje rozlehlá přírodní zahrada MŠ.

Záměr: vyvýšená patra, loutky a kulisy na hraní divadla
Harmonogram realizace: v průběhu 3 let

Vybavení zahrady

Zahrada naší mateřské školy prošla od roku 2011, kdy začala její přestavba z původní zanedbané zahrady na tzv. přírodní zahradu, velkým budováním a průběžnými revitalizacemi. Výsledkem je prostor, který svou koncepcí a uspořádáním poskytuje dětem všestranné vyžití a oslovuje jejich smysly.

V užitkové části zahrady je políčko a několik záhonů pro pěstování zeleniny, bylinek i květin. Poblíž se nachází prostor pro posezení, kde můžeme s dětmi nejen svačit, ale také se věnovat různým pracovním či výtvarným činnostem. Je vybaven dřevěným zahradním nábytkem a v jarních a letních měsících zastíněný nepromokavou plachtou.

Z herních prvků mohou děti využívat velké pískoviště, houpačky, nerezovou skluzavku, tunel k prolézání, hrazdy i lanové prvky. Dešťová voda je ze střechy sbírána do nádrže a za pomocí ruční pumpy ji děti vypumpují a využívají jí například při vaření v paletových kuchyňkách. Dětské smysly oslovuje hmatový chodníček, zahradní hudební nástroje a různé přírodní prvky – klády, cihly, špalky, prkna. Pro práci se dřevem nám slouží pracovní stůl (ponk) či koza na řezání dřeva. Další hračky a nářadí mají své stálé místo v zahradním domku a ve dvou otevřených přístřešcích. Součástí zahrady je kamenný amfiteátr, který slouží nejen ke hraní divadla, ale uprostřed skryté ohniště umožňuje např. vaření na ohni. Hned vedle ohniště stojí pec na chleba. V zadní části zahrady je také malé jezírko, kde mají děti možnost pozorovat život nad i pod hladinou. Zahrada je osázena keři a stromy, z nichž některé zároveň slouží jako stromové domečky. Původní mnohaleté stromy skýtají hlavně v letních měsících příjemný stín.

Na zahradě děti tráví velké množství času a veškeré herní prvky jsou využívány a opotřebovávány každý den. Prvky se daří pravidelně udržovat, revitalizovat, doplňovat o nové ve spolupráci s rodiči.

Snažíme se na naší přírodní zahradě dětem vytvořit takové prostředí, kde si mohou po celý rok a za každého počasí hrát podle svých potřeb a prožívat svá dobrodružství. Zahradu, v níž mají děti pořád co objevovat, smysluplně pracovat a kde mohou vyrůstat v kontaktu s přírodou a s jejími přirozenými procesy. Zahradu, která dětem svým členitým terénem umožňuje setkávání s výzvami příslušnými svému věku i spočinutí v klidu a jistotě. Místo, kde sama příroda vybízí k tvořivým hrám.

Zahrada školky je v městské zástavbě hned vedle budovy a skýtá možnost plně využívat výhody s tím spjaté. Dětem dopřáváme i možnost zažívat nepohodlí a rozmary čtyř ročních období nejen přírodní zahradě, ale i v přírodě mimo město. Pravidelně vyrážíme s dětmi na výlety do okolí a za každého počasí tak zažíváme výpravu do přírody.

Záměr: revitalizace jezírka, herních prvků a zahradního nábytku, vysázení keřů.
Harmonogram realizace: do roku 2028

5 CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

5.1 FILOZOFIE ŠKOLY, VIZE A CÍLE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Základním rysem waldorfské pedagogiky je snaha o harmonický rozvoj člověka v jeho celistvosti. Výchova a vzdělávání vycházejí z vývojových potřeb dítěte a zaměřují se především na utváření vztahu ke světu.

Vzdělávací programy založené na waldorfské pedagogice se mohou lišit podle země, kultury, velikosti skupiny, věkového rozmezí a individuálního vzdělávacího přístupu. Při zachování této různorodosti sdílí waldorfská pedagogika určité základní charakteristiky pohledu na dítě a předškolní výchovu.

Malé dítě se učí skrze nápodobu, skrze různorodé smyslové zkušenosti a skrze pohyb. Přirozeností dětí je objevovat své životní a sociální prostředí, které by mělo nabídnout hranice, strukturu a ochranu, ale zároveň i příležitost setkat se s výzvami a přiměřeným rizikem. Vzhledem k tomu, že dítě v předškolním věku potřebuje své síly k rozvoji a upevnění stavby orgánů a své tělesnosti, není naše výchova zaměřena přednostně na rozvoj intelektu.

Zaměření se na skutečné, reálné zkušenosti namísto umělých, virtuálních, podporuje dítě k budování zdravého vztahu se světem. Umělecké činnosti jako vyprávění, hudba, malování, rytmické hry nebo modelování pěstují zdravý rozvoj představivosti a tvořivosti. Smysluplné praktické činnosti jako vaření, pečení, zahradničení, řemeslo a péče o domácnost

poskytují příležitosti k rozvoji postupně se rodících lidských schopností. Předvídatelný rytmus dne, týdne a roku poskytuje bezpečí, dává pochopit vzájemné souvislosti a celistvosti života.

Dítětem iniciovaná a řízená hra – volná hra, ke které mají děti dostatek jednoduchého materiálu, je považována za nejdůležitější „program" či aktivitu malých dětí. Volná hra je doslova prací malého dítěte a umožňuje mu zažívat a pochopit svět a život.

Waldorfská pedagogika vychází z myšlenek rakouského filozofa Rudolfa Steinera a bývá často označována jako výchova ke svobodě. Tím však není míněna vnější svoboda a to, že děti si mohou dělat, co se jim právě zachce. Opak je pravdou. Pevný řád poskytuje dítěti jasné mantinely v jeho každodenních činnostech a tím mu dává prostor k vnitřní svobodě a jistotě, o niž se může bezpečně opřít.

Rozvíjíme u dětí schopnost spolupráce, tolerance, soucitu a sociální sounáležitost i porozumění druhým, stejně tak jako pěstování osobního vnitřně angažovaného a proměnlivého přístupu k životu a okolnímu světu. K přirozenému rozvoji zdravého sociálního vnímání jsou ideální právě věkově smíšené třídy. K dětem přistupujeme individuálně, s vědomím jejich vlastních schopností. Děti mezi sebou neporovnáváme, všímáme si jejich individuálních pokroků. Rozvíjíme zdravé sebevědomí dětí, sebedůvěru a sebeúctu.

Naše mateřská škola podporuje přirozený a harmonický rozvoj dětí v duchovní, duševní a fyzické oblasti, a učí děti přistupovat k veškerému bytí na Zemi s hlubokým respektem a úctou. Vytváříme pro děti spořádané prostředí s pevným životním rytmem jako základem pro vnitřní jistotu a zároveň vstřícné a inspirativní zázemí, které dětem zajišťuje možnost projevovat se a zaměstnávat přirozeným dětským způsobem – bezpečný a láskyplný prostor plný podnětů pro rozvoj tvořivosti dětí a jejich trvalé radosti ze života. Naše školka je místem, kde jsou děti přijímány. Rodiče mohou předávat své děti pedagogům s důvěrou. Waldorfští učitelé se snaží pro zdravý vývoj dětí vytvářet taková vědomá a spolupracující společenství lidí, mezi nimiž panují zdravé sociální vztahy ve všech rovinách: mezi rodiči, učiteli a dětmi.

Principy a metody práce ve waldorfské MŠ vycházejí z antroposofie – duchovní vědy, jejímž cílem je člověk chápaný ve své celistvosti jako bytost tělesná, duševní a duchovní. Antroposofie popisuje vývoj samotného člověka v přibližně sedmiletých cyklech. Každý člověk z tohoto pohledu prochází jednotlivými fázemi osobitým způsobem a v každé vývojové fázi jsou možnosti pro optimální rozvoj rozmanitých lidských vlastností a sil. V prvním sedmiletí je dítě zcela v zajetí smyslových vjemů a okolní svět vnímá celým svým tělem, napodobuje vše a všechny kolem sebe. Dítě má také přirozenou potřebu rytmu a opakování, předvídatelný rytmus dne, týdne a roku poskytuje dětem bezpečí a usnadňuje jim orientaci ve světě. S vědomím těchto vývojových zákonitostí organizujeme výchovně vzdělávací formy a metody v naší MŠ.

5.2 INDIVIDUALIZACE VZDĚLÁVÁNÍ

V naší mateřské škole respektujeme, že každé dítě je jedinečné svou osobností, schopnostmi, tempem vývoje a rodinným prostředím, z kterého k nám přichází. Na základě pedagogického pozorování jsou dětem poskytovány přiměřené výzvy, pedagogové vytváří bezpečné a podnětné prostředí pro individuální zdravý vývoj každého dítěte skrze diferenciaci vzdělávací nabídky.

Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá souběžně s ostatními dětmi. Tyto děti tak mohou být začleněny do běžného života mateřské školy. Soužití s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami se stalo přirozenou součástí každého dne v naší mateřské škole a přináší obohacení jak pro ně samotné, tak pro kolektiv všech dětí i kolegium učitelů.

Dětem se speciálními vzdělávacími potřebami je třeba k naplnění jejich vzdělávacích možností poskytnout podpůrná opatření. Podpůrná opatření se podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti člení do pěti stupňů. Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje MŠ i bez doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ) na základě plánu pedagogické podpory (PLPP). Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením ŠPZ a mnohdy je sestavován individuální vzdělávací program (IVP).

PLPP má písemnou podobu a za jeho vyhotovení je zodpovědný třídní učitel. Před jeho zpracováním probíhají rozhovory mezi učiteli s cílem stanovit metody a formy práce s dítětem a způsob kontroly maximálního využití vzdělávacích schopností dítěte v souladu se ŠVP. PLPP je konzultován také se zákonnými zástupci dítěte.

IVP sestavuje třídní učitel společně se ŠPZ, rodiči a asistentem pedagoga. V IVP je jasně stanoven vzdělávací obsah speciálně pedagogické péče přizpůsobený vzdělávacím možnostem a předpokladům dítěte s přiznanými podpůrnými opatřeními a v souladu se ŠVP.

Vyhodnocení PLPP a IVP probíhá vždy v úzké spolupráci s rodinou a ŠPZ. Je vyhodnocován dle nastavení ŠPZ 1 - 2x během školního roku a průběžně upravován dle aktuálních potřeb dítěte.

Rozvoj osobnosti dítěte s přiznanými podpůrnými opatřeními závisí na citlivosti a přiměřenosti působení okolí mnohem více, než je tomu u dítěte, které není ve svých možnostech primárně omezeno. Proto se MŠ snaží vytvářet podmínky pro jejich pozitivní přijetí. MŠ navazuje úzkou spolupráci s rodiči všech dětí a citlivě s nimi komunikuje a předává potřebné informace. Při jejich vzdělávání spolupracují učitelé naší MŠ s dalšími odborníky, využívají služby školských poradenských zařízení a s jednotlivými speciálními zařízeními konzultují potřebné náležitosti. Pravidelně také informují rodiče o pokrocích daného dítěte.

Jazyková příprava dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka

Naši podporu v mateřské škole – především při osvojování českého jazyka – potřebují také děti-cizinci s odlišným mateřským jazykem (OMJ) a děti, které pocházejí z jiného jazykového a kulturního prostředí, pokud rodiče sami neovládají český jazyk na úrovni rodilého mluvčího. Učitelé v naší MŠ věnují zvýšenou pozornost tomu, aby dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka poskytovali jazykovou podporu již od samotného nástupu do mateřské školy. Při práci s celou třídou mají učitelé na vědomí, že se v ní nacházejí i děti, které se český jazyk učí jako druhý jazyk, uzpůsobují tomu didaktické postupy a děti cíleně podporují v osvojování českého jazyka.

Pokud by v naší MŠ byli čtyři nebo více dětí cizinců v povinném předškolním vzdělávání nebo děti s narušenou komunikační schopností (NKS), zorganizujeme pro ně bezplatnou jazykovou přípravu pro zajištění plynulého přechodu do základního vzdělávání. Vzdělávání ve skupině pro jazykovou přípravu bychom rozdělili do více bloků v průběhu týdne. Při přechodu na základní školu by děti s nedostatečnou znalostí českého jazyka měly mít takové jazykové a sociokulturní kompetence v českém jazyce, které jim umožní se zapojit do výuky a dosáhnout školního úspěchu.

Vzdělávání dětí nadaných

V naší mateřské škole vytváříme podmínky k co největšímu využití potenciálu každého dítěte s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání dětí nadaných. V předškolním věku dítě prochází obdobím nerovnoměrného a skokového vývoje, mnohdy je těžké odlišit při identifikaci nadání dítěte od akcelerovaného vývoje v určité oblasti. Dítě, které vykazuje známky nadání, podporujeme takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jeho potenciálu včetně různých druhů.

Nadaným dětem v mateřské škole zajistíme realizaci všech stanovených podpůrných opatření pro podporu nadání podle individuálních vzdělávacích potřeb dětí v rozsahu prvního až čtvrtého stupně podpory. Podpůrná opatření lze uplatnit pouze s doporučením ŠPZ. Pokud školské poradenské zařízení identifikuje mimořádné nadání dítěte a doporučí vypracování individuálního vzdělávacího plánu, postupuje třídní učitel při jeho zpracování, realizaci a vyhodnocování v úzké spolupráci s rodiči dítěte a školským poradenským zařízením.

Vzdělávání dětí od dvou do tří let

V současné době naši MŠ nenavštěvuje žádné dítě mladší tří let. Pokud bychom takové dítě přijali, vytvoříme mu vhodné podmínky pro jeho adaptaci v souladu s jeho individuálními potřebami. Dítěti bude umožněno používání specifických pomůcek pro zajištění pocitu bezpečí a jistoty. Vzdělávací činnosti budou realizovány v menších skupinách či individuálně, podle

potřeb a volby dítěte. Učitel bude uplatňovat k dítěti laskavě důsledný přístup, dítě pozitivně přijme.

Péče o děti od dvou do tří let musí být organizačně a provozně zajištěna v souladu s platnými právními předpisy. Pokud by v naší MŠ byl větší počet dětí mladších tří let, rádi bychom pro ně zařídili samostatnou třídu, kde bychom mohli vytvořit vhodné podmínky pro jejich vzdělávání. MŠ by zajistila chůvu či další vzdělání stávajících pedagogů.

5.3 PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTIKOVÁNÍ

Pedagogické diagnostikování je realizováno průběžně, a to pozorováním dětí a zaznamenávání jejich pokroků ve vývoji. Slouží především k dalšímu plánování, ale také k poznání potřeb jednotlivce i skupiny. Probíhá dlouhodobě a soustavně. Každé dítě má vlastní portfolio své tvorby a po celou dobu docházky do MŠ má své diagnostické portfolio.

Cíle pedagogického diagnostikování:

- *Zmapování výchozí úrovně* – zjištění, co dítě zvládá a jaké jsou jeho předpoklady při nástupu do školky
- *Sledování individuálního pokroku* – nikoliv srovnávání mezi sebou
- *Včasná intervence* – odhalení případných obtíží a doporučení další péče
- *Individualizace* – přizpůsobení vzdělávacích nabídek a metod potřebám konkrétního dítěte

5.4 ZÁKLADNÍ GRAMOTNOSTI

Mateřská škola podporuje rozvoj základních gramotností funkčně a přirozeně v kontextu každodenních situací.

Matematická gramotnost

Cíle rozvoje matematické gramotnosti je budování základů logického myšlení, orientace v prostoru a čase a schopnosti řešit problémy v běžných situacích.

Metody a strategie rozvoje v předškolním věku probíhá rozvoj matematické gramotnosti skrz *hru, prožitkové učení a manipulaci s reálnými předměty*. Děti se učí prostřednictvím běžných denních činností – např. při prostírání stolu (počítání lžic), úklidu hraček (třídění) nebo venku (hledání tvarů v okolí).

- *Pochopení množství a čísel* – poznávání rozdílů (více/méně), porovnávání velikosti, postupné přiřazování počtu k číselným symbolům

- *Třídění a seskupování* – schopnost třídit předměty podle různých kritérií (barva, tvar, velikost, materiál)
- *Tvorba řad* – uspořádávání předmětů podle určeného pravidla nebo rozpoznávání a tvoření rytmu
- *Prostorová orientace* – pojmy nahoře/dole, vpravo/vlevo, vpředu/vzadu, blízko/daleko
- *Časová orientace* – vnímání denního režimu (ráno, poledne, večer), posloupnosti dějů (včera/dnes/zítra), ročních období či dnů v týdnu
- *Geometrické představy* – schopnost rozpoznat a pojmenovat základní geometrické tvary
- *Manipulace s předměty* – rozvoj jemné motoriky a konstruktivních dovedností při stavění z kostek, stavebnic, skládanek apod.
- *Logická úvaha* – schopnost hledat souvislosti, příčiny a následky
- *Pokus a omyl* – vedení dětí k tomu, aby se nebálo hledat vlastní cesty k vyřešení problému a umělo vyhodnotit, co funguje a co ne
- *Abstraktní myšlení* – postupný přechod od manipulace se skutečnými předměty k představivosti
- *Matematický jazyk* – schopnost popsat svá pozorování, pojmenovat vlastnosti předmětů a vyjádřit své myšlenky
- *Porozumění zadání* – učení se porozumět jednoduchým pokynům

Čtenářská gramotnost

Cíle rozvoje čtenářské gramotnosti se zaměřují na vytváření základních předpokladů pro budoucí čtení, psaní a porozumění textu. V tomto období se dítě učí především vztahu ke knihám, porozumění příběhům a komunikaci.

Metody a strategie rozvoje jsou voleny tak, aby byl budován pozitivní vztah dítěte ke knihám, učilo se porozumět slyšenému slovu a získávalo základní předčtenářské dovednosti.

- *Zájem o čtení* – vzbuzení zvědavosti a touhy objevovat svět ukrytý v knihách
- *Vztah ke čtenáři* – vytváření předpokladů, aby dítě vnímalo knihu jako zdroj zábavy, poučení a relaxace
- *Péče o knihy* – osvojení si správného zacházení s knihou
- *Zrakové vnímání* – schopnost rozlišovat detaily, tvary, barvy a postupně i symboly
- *Sluchové vnímání* – schopnost rozlišovat zvuky, rytmizovat slova, vytleskávat slabiky a poznávat počáteční hlásku ve slově
- *Porozumění slyšenému* – schopnost soustředěně naslouchat čtenému textu, udržet pozornost a porozumět ději
- *Práce s ilustrací* – schopnost „číst“ z obrázků, chápat emoce postav a dějové souvislosti

- *Předvídání a dedukce* – schopnost odhadnout, jak bude příběh pokračovat, na základě indicií v textu a obrázcích
- *Schopnost vyprávět* – dítě by mělo umět převyprávět jednoduchý příběh vlastními slovy, popsat zážitek nebo formulovat myšlenku
- *Aktivní slovní zásoba* – rozšiřování slovní zásoby, správná výslovnost a gramatická stavba věty
- *Schopnost argumentace* – vedení dítěte k tomu, aby dokázalo vyjádřit svůj názor na příběh nebo postavy a podložit jej
- *Příprava na psaní* – uvolnění ruky, koordinace oka a ruky

5.5 VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

Základními metodami práce s dětmi jsou pro nás **princip nápodoby, působení kvalitního prostředí a metoda rytmu a opakování**.

Dítě v předškolním věku jako by bylo „jedním smyslovým orgánem", napodobuje a zvnitřňuje si vše, s čím se setkává. Není podstatné, jaké množství podnětů na dítě působí, a kolik poznatků o okolním světě dítě získává, naopak – výchovně nejdůležitější je kvalita podnětů, jimž je dítě vystavováno a jimiž je oslovováno. Je důležité umožnit dítěti napodobování zdravých vzorů.

Totéž platí o tvorbě prostředí, ve kterém se dítě nachází, a také o předmětech, které používá při svých hrách. Proto vybavení a hračky volíme především z přírodních materiálů, které zprostředkují přiměřené dojmy z okolí dítěte. Hračka z přírodního materiálu nebo přírodnina sama (plody, kousky různých druhů dřev, hedvábí, len) nesou v sobě stále svou životní sílu příjemně oslovující smysly dítěte (tvar, teplo, jemná barva, povrch apod.).

Na principu přirozené nápodoby je založeno také **spontánní sociální učení**. Waldorfská pedagogika přihlíží k přibližně sedmiletým periodám ve vývoji člověka. V prvních sedmi letech se dítě učí napodobováním a vzorem. Dítě napodobuje všechno, co se projevuje v jeho blízkém okolí. V prvních sedmi letech vedeme a řídíme dítě tím, co sami děláme, i tím, co pociťujeme a co si myslíme.

Použitá forma výchovy k výtvarným a uměleckým činnostem nespočívá v pěstování uměleckých dovedností dítěte, ale v umělecky pojímaném přístupu k životu. V pěstování schopnosti živě a tvořivě zacházet se sebou samým, se svou životní skutečností. Tato schopnost umožňuje neustálou vnitřní proměnu, vnitřní pohyb na své cestě životem.

Co se týče vzdělávací **metody rytmu a opakování**, dítě má přirozenou potřebu pravidelného rytmu nejen co se týče spánku a bdění, klidu a aktivity, ale i opakování uměleckých a pracovních činností, hudebně – pohybových her a rytmizace. Proto je pro nás důležitý rytmus dne, týdne, měsíce i roku. Všechno se opakuje v pevném řádu, střídá se napětí s uvolněním. Aktivity spontánní i řízené jsou vzájemně provázané a vyvážené. Řízená činnost, včetně kruhových her, bývá ve waldorfské MŠ preferována v rámci celé třídy, přičemž si děti

spontánně osvojují a prohlubují své sociální cítění a dovednosti, na které je ve waldorfské pedagogice kladem velký důraz. Podle měnícího se ročního období a svátků prožíváme pravidelný rytmus také při pravidelně se opakujících činnostech v týdnu. Ty se stávají součástí běžných denních rituálů a pro děti jsou zdrojem pocitu uchopitelnosti a srozumitelnosti světa.

Pracujeme také s **prožitkovým a kooperativním učením hrou a činnostmi**, založenými na přímých zážitcích dětí, které podněcující jejich radost z učení, zájem poznávat nové a získávat zkušenosti. Při volné hře mají děti dostatek prostoru využívat přirozený tok svých dětských myšlenek a spontánních nápadů, poskytující jim dostatek času pro spontánní aktivity a jejich vlastní plány. Učební aktivity probíhají především formou nezávazné dětské hry, kterou se dítě zabývá na základě svého zájmu a vlastní volby. Při **situačním učení** využíváme aktuálních či vytvořených situací, které umožňují dětem srozumitelné praktické ukázky životních souvislostí tak, aby se děti učily dovednostem a poznatkům v okamžiku, kdy je potřebují, a lépe tak pochopily jejich smysl.

Celá bytost malého dítěte je připravena učit se skrze emoce. Předškolní věk je nejvhodnějším obdobím pro vyprávění příběhů a pohádek, tvořivý pohyb, hudbu, zpěv, divadlo, ruční a umělecké práce všeho druhu. Tyto činnosti povzbuzují představivost, probouzejí zájem o učení a pomáhají poznávat okolní svět.

Základní formy vzdělávání z hlediska organizace jsou **frontální, skupinové, kooperativní, individuální a projektové**. Tímto způsobem však nelze vnímat vzdělávání dítěte v mateřské škole. Proto je pobyt dítěte v mateřské škole komplexním vzdělávacím působením a pedagog kombinací a prolínáním všech forem působí na dítě a jeho potenciály. Také zařazení řízených, nabízených a volných aktivit je ve vzájemném souladu.

Jak už bylo výše popsáno – vzdělávací program naší mateřské školy vychází z waldorfské pedagogiky. Díky mezinárodnímu statutu, který naše školka získala v roce 2002, se můžeme nazývat **Waldorfskou mateřskou školou (WMŠ)**. Naplňování podmínek statutu WMŠ je garantována Asociací waldorfských mateřských škol, které jsme jako školka členem a která zároveň podléhá pravidlům mezinárodní asociace WMŠ.

Učitelé v naší mateřské škole zodpovídají za výchovu a vzdělávání dětí na základě nauky o člověku, vztahu k dětem a na základě svých sociálních a odborných kompetencí. Všímají si individuálních potřeb a zájmů dětí, sledují jejich vývoj a pokroky v oblasti vzdělávání i jejich sociální rozvoj, svá pozorování si pravidelně zaznamenávají do pedagogické dokumentace, která se skládá z diagnostických archů a pozorování dítěte. Při „Rozhovorech o dítěti“ s rodiči učitelé sdílí svá pozorování, rozšiřují své poznatky o dětech, jejich zázemí i dosavadním vývoji a domlouvají se na společném postupu při další výchově a vzdělávání. Ze znalosti aktuálního stavu vývoje dítěte, konkrétní životní a sociální situace, poskytují pak každému dítěti pomoc a podporu v míře, kterou individuálně potřebuje. Společnému pohledu na individuální i

skupinovou podporu dětí a dalším postupům při výchově a vzdělávání se učitelé věnují v pedagogické části na pravidelných pedagogických konferencích.

Učitelé jsou u nás průvodci dětí na jejich cestě za poznáním, probouzí v nich aktivní zájem a chuť dívat se kolem sebe, naslouchat a objevovat. Naším hlavním úkolem je připravovat prostředí a nabízet dítěti příležitosti, jak poznávat a porozumět sobě i všemu kolem sebe.

Naše školka je **součástí Waldorfské školy Brno**, postupně tak mohou děti z naší MŠ navázat ve stejném přístupu ve vzdělávání ve škole základní i střední. Waldorfská škola Brno je živým společenstvím dětí, rodičů a učitelů, ve kterém je nezbytný vzájemný kontakt, spolupráce a důvěra i respekt při zachování vymezených rolí. Usilujeme o to, aby naše škola umožňovala dětem prožít sílu osobních vzorů vychovatelů i rodičů a jejich přátel ve vzájemné spolupráci.

5.6 KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Klíčová kompetence k učení

Dítě je otevřené k objevování a poznávání světa kolem sebe. Vyhodnocuje svoje pokroky v učení, rozvíjí své kritické myšlení.

OČEKÁVANÝ VÝSLEDEK UČENÍ (OVU)	**výchovné a vzdělávací strategie**
Při učení využívá strategie pokusu a omylu.	- chyba jako běžná součást - spolupráce dětí - konstruktivistický přístup – dítě má dostatek času učit se zkušeností, opakovat své pokusy, tvořit hypotézy (přiměřeně věku) - sebeobsluha – příprava věcí: *dítě 2-4 roky potřebuje podporu a instrukci* *dítě 4-6 let zvládá již vlastní rozhodování* - konstrukční hry v rámci volné hry spontánní činnosti – dítě pomocí vlastních smyslů zjišťuje, jak má postupovat - sociální komunikace – dítě zkušeností zjišťuje, co je funkční a co ne
Záměrně se soustředí na činnost a udrží pozornost. .	- klidné a přehledné prostředí - činnosti přiměřené k věku - motivace - střídání rytmu soustředění a výdechu - příroda jako zdroj seberegulace a relaxace; dostatek volné hry v přírodním prostředí jako vyvážení řízených činností

	- je zajištěno různorodé prostředí, kde každé dítě (úměrně věku a individualitě) může zažít úspěch. Úspěch je o vnitřním prožitku dítěte, nikoliv o objektivním měřítku. Zážitek úspěchu posiluje vnitřní motivaci.
Projevuje přirozený zájem o učení a svět, který ho obklopuje.	- vedení k samostatnosti - podpora vlastního tvoření a nápadů - podnětné prostředí - pedagog má připravenou činnost, ale dítě přijde s jiným objevem – pedagog je otevřený tomu, co přináší děti - děti mají prostor pro kladení otázek (např. komunitní kruh) - mezi řízenou činností a spontánní aktivitou dítěte je rovnováha (stolování, vycházka, sebeobsluha je řízenou činností)
Uplatňuje získané poznatky a zkušenosti v praktických situacích.	- podpora vzájemné pomoci mezi dětmi - mezigenerační učení - motivace a podpora sebevědomí - zkušenost předchází poznatkům (zkušenost s mrznutím vody v zimě – namočený rukáv zmrzne) - podpora badatelského přístupu – nedáváme hotové odpovědi - individualizace – pedagog poskytuje oporu a rozlišuje, kdy dítěti nechat prostor pro zkušenost a kdy ho spíše opečovat - příroda je neustále proměnlivá, vede nás i děti k adaptabilitě → *rozvoj k. k řešení problémů*

Klíčová kompetence komunikační

Dítě vyjádří své myšlenky, prožitky a zkušenosti. Komunikuje v běžných situacích s dětmi i s dospělými. Projevuje se kultivovaně, v souladu se základními pravidly komunikace.

OČEKÁVANÝ VÝSLEDEK UČENÍ (OVU)	**výchovné a vzdělávací strategie**
Vyjadřuje se různými způsoby.	- dítě se může vyjádřit verbálně nebo neverbálně, pomocí gest - vícejazyčnost je vnímána jako zdroj a jako ukazatel, zda je pedagogický přístup dostatečně inkluzivní a menší skupina umožňuje každému jedinci projevit se a cvičit se v naslouchání i vyjadřování - heterogenní skupina vytváří podmínky pro postupné sociální učení a nápodobu: dítě nejprve přihlíží mnoha modelovým situacím dialogů mezi vrstevníky, postupně se do nich zapojuje a samo se stává vzorem - střídání v rozhovoru - různé komunikační nástroje: divadlo, dramatizace, písně, říkadla, vyprávění pohádek - umělecké vyjádření ve výtvarných technikách a v přírodě (tvorba z přírodních materiálů, kreslení a psaní do hlíny a písku)

Prezentuje své zkušenosti, zájmy, výsledky své práce či práce skupiny.	- prezentování výsledků práce je vhodné až pro věk 5-6 - věk 2-5 let – rozvoj schopnosti popsat své emoce, pocity, zaujetí - volná hra ve smyslově podnětném prostředí a v přírodě - formativní hodnocení s citem a empatií - rozvíjíme popisný jazyk jak u pedagogů, tak u dětí
Klade otázky a hledá na ně odpovědi.	- existenciální otázky se ve vzdělávání v kontaktu s přírodou vynořují samy - hlavní zdroje informací pro malé dítě jsou: blízká vztahová osoba, vlastní zkušenost dítěte, vrstevníci, knihy - orální kultura (např. básně, písně, říkadla) - propojení s KK k učení – projevuje přirozený zájem o učení - bezpečné prostředí bez posuzování, kde žádná otázka není zbytečná - "nevím" je v pořádku a ukazujeme cestu k hledání odpovědí - vědomě vytváříme prostor pro fantazii a náboženskou různorodost představ
Využívá informační zdroje, se kterými se běžně setkává.	- hlavní zdroje informací pro malé dítě (tj. dostupné prostředky získávání informací) jsou: o blízká vztahová osoba (vzor k nápodobě) o vlastní zkušenost dítěte o vrstevníci – nápodoba o knihy o orální kultura (např. básně, písně, říkadla) o prostředí a vlastní smyslová zkušenost je primární zdroj informací - pracujeme s knihami - dítě se seznamuje s existencí internetu jako informační zdroj – je přítomno u toho, když učitel využívá internet na získání potřebné informace a tento učitel to komentuje o např. učitel vyhledává na internetu mapu na výletě, ale zároveň je využívána i analogová mapa (pravidelně na informačních tabulích na naučných stezkách), kde se může dítě orientovat o učitel vyhledává na internetu spoj vlaku, podle kterého se orientujeme v čase na výletě, ale zároveň jsou používány vývěsky na nástupištích a hodinky - rozvíjíme schopnost hledání analogových řešení před digitálními (digitální jsou závislé na fungování internetové sítě, dat, dostupnosti elektřiny) - rozvíjíme paralelně nejen schopnost získávat informace, ale i schopnost třídit jejich důležitost a využitelnost - nepodáváme informace hned, ale vedeme děti k tomu, aby např. svůj úmysl zjistit nějakou informaci „donesly v hlavě do školky nebo domů" (pomalé vyhledávání informací zanechává mnohem hlubší stopu – pasivně přijatá informace vs. informace získaná prožitkem či zkoumáním) - zaměření se na kvalitu informací, ne na jejich kvantitu

Naslouchá druhému a dodržuje domluvená pravidla komunikace.	- venkovní prostředí je akusticky vstřícné, děti nemají potřebu křičet, protože se slyší - vnitřní prostředí – děti jsou vedeny nápodobou, pedagog je příkladem - rytmus a přechodové rituály pomáhají dětem porozumět tomu, co se od nich očekává, co bude následovat - věkově smíšená skupina – mezigenerační učení, děti si mezi sebou předávají „tradici"

Klíčová kompetence osobnostní a sociální

Dítě objevuje samo sebe, navazuje vztahy s ostatními.

OČEKÁVANÝ VÝSLEDEK UČENÍ (OVU)	**výchovné a vzdělávací strategie**
Odmítá nevhodné a jemu nepříjemné chování a komunikaci.	- dítě umí říct: „Ne děkuji, prosím nedělej to"; ale také umí vyjádřit svou potřebu a přání - dítě se učí vyjádřit odmítnutí laskavě a zdvořile - dospělý je vzorem – odmítnutí směřuje k jednání, ale přijetí k osobě komunikačního partnera - dospělý pomáhá dítěti v pojmenování emocí a ve formulaci žádosti
Žádá o pomoc vrstevníky či dospělého.	- nejdříve je poskytnuta podpora (učitelem), která cílí na to, aby se dítě pokusilo zvládnout problém samo (zapnout zip, obout) a až potom přichází pomoc se sebeobsluhou - podpora v procesu práce s chybou, aby dítě objevilo překážku nebo vyjádřilo potřebu (podpora samostatnosti) - v sociálních situacích podpora komunikace dětí, empatická podpora komunikace <–> KK komunikační - vedeme děti k vyjádření: „prosím, potřebuji pomoc" namísto "nejde, neumím" - škola cíleně vytváří situace, kde mohou vzniknout interakce, kdy dítě žádá o pomoc a té se mu dostane - dítě opakovaně zažívá zkušenost, že mu je vyhověno a že je o něj postaráno – žádat o pomoc se stane základní komunikační výbavou jedince (dítě si odnáší ze školky zkušenost, že poprosit o pomoc je správné a dobré, a svět je dobrý: *Kde pomoc potřebuji, tam ji dostanu, nebo se mi dostane podpory (pozornosti), abych situaci zvládl sám.*
Pojmenuje vlastní silné stránky.	- učitel si klade otázku „z čeho vyrůstá tato schopnost?" → podpora **sebedůvěry** a kontaktu se sebou samým a s druhými - podpora neverbálního i verbálního vyjádření – *„co mi jde, co se mi daří, z čeho mám radost"* - přející pozornost, účast pedagoga

	- zamezení posměchu a ponižování - podpora procesně orientovaného přístupu - citlivé oceňování → poděkování
Projevuje důvěru v sebe sama.	- volná hra - dítě má důvěru v sebe sama na základě toho, že má naplněné potřeby (to je odpovědnost dospělých) a je zaujaté díky tomu, že je obklopeno inspirativními podněty a lidmi a láskyplnou komunikací
Vyjadřuje svůj názor.	- menší heterogenní kolektiv umožňuje, aby se každý dostal přirozeně ke slovu - dítě ví, kde je jeho místo ve společenství, a díky tomu má ve společenství svůj hlas (zdravá hierarchie heterogenní skupiny) - podpora *propriocepce = sebevjemu*
Chová se empaticky a projevuje ohleduplnost k druhým.	- učitelé se zamýšlí nad otázkou – *z čeho pramení empatie*? – Z vlastního hlubokého pocitu důvěry a sebedůvěry a naplněných potřeb, hlavně bezpečí. - kultivace ohleduplnosti skrze podporu *propriocepce = sebevjemu* u dítěte - učení skrze nápodobu – učitelé jsou empatičtí a laskaví, ale pevní v hranicích
Rozlišuje vhodné a nevhodné chování.	- klíčovým principem je nápodoba - dospělý je zodpovědný za wellbeing = naplněné potřeby dětí a v případě potřeby intervenuje
Chová se v souladu se základními společenskými pravidly.	- děti se učí nápodobou (dospělých, vrstevníků) → klíčovým principem je rytmus provázaný pedagogickými rituály - rozvoj dobrých návyků místo abstraktních pravidel - školka aktivně pracuje na pochopení významu souladu výchovných přístupů ve školce a v rodině

Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti

Dítě se chová v souladu se základními pravidly soužití a myšlenkami udržitelného rozvoje.

OČEKÁVANÝ VÝSLEDEK UČENÍ (OVU)	**výchovné a vzdělávací strategie**
Vyjadřuje pozitivní vztah k živé přírodě ve svém okolí.	- hlavním principem učení je nápodoba – přímé jednání pedagoga - naše školka a zahrada je náš domov, „obývací pokoj", „zahrada je taky třída" - dostatek pobytu v přírodě
Chová se v souladu s myšlenkami, které směřují	- vše se dítě učí prožitkem a všemi smysly, nejen předáváním informací - udržitelnost v provozu MŠ → hospodaření se zdroji – vodou, elektřinou/světlem, nakládání s odpady, kompostování

k udržitelnému rozvoji.	- zahradničení – prožitkové učení o obnovitelných zdrojích (péče o zahradu a požívání plodů z ní) - badatelské učení
Přijímá zodpovědnost za svá rozhodnutí.	- učení všemi smysly → rozvoj smyslu pro teplo, smyslu pro rovnováhu atd. → dítě skrze opakovanou smyslovou zkušenost nabývá rozhodovací kompetenci např. *kdy si lze sundat vrstvu oblečení.* Dítě svá rozhodnutí stále ještě konzultuje s pedagogem. - učitel rozhoduje, za jaká rozhodnutí může nechat nést důsledky děti a za která ne - učitel odhaluje skrytá rizika např.: *dítě chce lézt na strom, ale učitel vidí, že tam je suchá větev, nenechá tam dítě vylézt, protože by se jednalo o skryté riziko, na které ještě zkušenost dítěte nestačí* - učitel předvídá míru frustrace nebo ohrožení dítěte, a dovolí nebo nedovolí mu rozhodnutí udělat
Přispívá k fungování společenství v mateřské škole.	- „služby" v rytmu týdne a dne jsou předvídatelné úkoly a činnosti, s nimiž dítě může pomáhat nebo je samostatně dělat - děti mají služby dle předvídatelného harmonogramu (cyklu) nikoliv na základě losování (přispění k fungování společenství je předvídatelné, a tedy ne stresující) - dítě může samo přijít a požádat o úkol - učitel je vzorem a dítě se může připojit ke skutečné práci dospělého (např. při péči o zahradu, třídu)
Respektuje dohodnutá pravidla a práva druhých.	- „předem daná pravidla" jsou rytmus a řád dne a poskytují dětem bezpečí a srozumitelnost; děti se mohou dobře orientovat ve stále stejně plynoucím rytmu, takže není potřeba nic vysvětlovat – tento přístup je inkluzivní, nevylučuje např. *děti vícejazyčné nebo se speciálními potřebami, neboť systém je srozumitelný sám od sebe* - děti si mohou vytvářet pravidla v rámci hry - dítě přijímá, že hra je svobodná a nemůže k ní nikoho nutit; ze hry je možné kdykoliv vystoupit - „předem daná pravidla" slouží k zajištění bezpečnosti dětí - pro předškolní dítě má význam spíše návyk nebo tradice, protože jde o něco, co dítě zatím rozumově nechápe (a často ani pochopit nemůže) - *návyk* – osvojuje se to opakováním, bez vysvětlování, nebo *tradice* – to zděděné
Identifikuje nespravedlnost a učí se na ni reagovat.	- třída se zaobírá otázkou – Co je to spravedlnost? Co je to pravda? - kolektiv má definované, jak komunikovat o speciálních potřebách jedince ve skupině (což může být chápáno jako „výjimka z pravidel = nespravedlnost") - starší děti mají více povinností (služby) než mladší a je to tak v pořádku - starší děti mají privilegia a je to tak v pořádku

	- pedagog v případě konfliktu není soudcem a rozhodčím, ale facilitátorem. Soustředí se v první řadě na emoce, a ne na chování. - téma spravedlnosti je téma distribuce zdrojů – proto dává smysl, že toto téma je tématem udržitelnosti. Definujeme spravedlnost nikoli jako „všichni mají stejně" nýbrž jako „všichni mají v rámci možností naplněné potřeby". - pojem spravedlnosti a její zajištění je úkolem reflektující autority: „Úlohou autorit je zajišťování zdravé míry různorodosti."

Klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní

Dítě rozvíjí své nápady, využívá příležitosti, reaguje na změny. Vytváří si základy pracovních dovedností a vztah k práci.

OČEKÁVANÝ VÝSLEDEK UČENÍ (OVU)	**výchovné a vzdělávací strategie**
Přichází s vlastními nápady.	- volná hra - pravidelně se opakující výtvarné a umělecké činnosti - dítě má místo ve společenství, pedagogové se starají o to, aby bylo dítě bylo viděno a slyšeno - menší heterogenní skupiny vytvářejí dobré podmínky pro uplatnění všech členů společenství - nápady jsou vyslechnuty bez posuzování
Navrhuje, co potřebuje k realizaci vlastních činností.	- volná hra - badatelské činnosti - dítě dokáže požádat o potřeby a pomůcky → komunikační k. - volná hra ve waldorfské pedagogice je hra bez pomůcek, s minimem nástrojů a „hotových" hraček, která vede děti k nalézání řešení - pedagog tvoří a drží prostor pro proces (nevymýšlí řešení za děti)
Ke změnám přistupuje jako k příležitostem.	- změny by měly být převážně předvídatelné (pravidelný rytmus dne) - východiskem je zážitek bezpečí a řádu, který tvoří důvěru ve svět, a to pomáhá posléze unést změny - nápodoba je jedním z klíčových přístupů – pedagog sám je flexibilní a otevřený změnám - při zahradničení čelíme důsledkům klimatické změny (přívalové deště, vlny veder či mrazů, zkrátka extrémní jevy) - zahrada je taky třída - co potřebujeme rozvíjet, abychom ke změnám uměli přistupovat jako k příležitostem – resilience = odolnost fyzická i duševní - možnost participace - smysluplnost - dobré vztahy, stálá vztahová osoba (emoční bezpečí)

	- kontinuita péče
Dokáže měnit cesty k dosažení cíle.	- podmínkou je resilience - přírodní prostředí se neustále mění → dítě přirozeně zažívá proměny cest (fyzicky) - volná hra – pokusem a omylem hledá cestu k nejlepšímu výsledku - waldorfská pedagogika je spíše procesně orientovaná - v předškolním roce má dítě schopnost splnit pevné zadání a dosáhnout i jasně stanoveného cíle
Dokončí, co započalo.	- smysluplné činnosti zaměřené na péči o prostředí školky (zahradničení, úklid) - pravidelné služby - rytmus dne a týdne určuje stále se opakující činnosti tzv. služby (úklid, péče o zahradu) - přírodní koloběh - sebeobsluha
Organizuje a realizuje svoje činnosti.	- dítě má jasně daný rámec – rytmus dne, v němž se dobře orientuje a ví tedy, kdy si může „organizovat své činnosti" - volná hra v inspirativním prostředí s jasně daným časovým a prostorovým rámcem, do něhož není zasahováno - podpora spontánní sebeřízené činnosti (pokud si dítě neumí najít spontánní činnost samo, učitelé je nezabavují, ale nechají ho, aby nápad na činnost vzešel skutečně od dítěte)
Domlouvá se a spolupracuje s ostatními dětmi.	- volná hra v harmonickém prostředí s jasně daným časovým a prostorovým rámcem, do něhož není zasahováno - <—> komunikační kompetence - školka podporuje komunikační schopnosti (nejen verbálně) - námětové hry se zapojením imaginace
Spolupodílí se na společných rozhodnutích.	- tým školky má předem definované rozhodovací procesy, např. kdy a na jakých rozhodnutích mohou děti participovat a na kterých ne - dítě ví, kde je ve společenství jeho místo a má v něm svůj hlas - volná hra s jasně daným časovým a prostorovým rámcem, do něhož není zasahováno - děti mohou spolurozhodovat o určitých věcech – zejména ve výtvarných a uměleckých činnostech a ve volné hře (např. dramatizace pohádky vzniká ve spontánní spolupráci dětí a pedagogů)
Oceňuje práci i úsilí druhých.	- tým školky má předem definovaný postoj k hodnocení / nehodnocení dětí - učitelé vnímají rozdíl mezi oceněním, poděkováním, pochvalou … - učitelé sami umějí pracovat s formativním hodnocením – používají procesně orientovaný přístup, popisný jazyk a návodné otázky - pedagog je vzorem v komunikaci a v tom, jak je ocenění / hodnocení komunikováno

	- dítě má ve společenství svůj hlas

Klíčová kompetence k řešení problémů

Dítě si poradí v běžných situacích, pracuje s chybou, zpracovává informace. Reflektuje bezprostředně prožité situace.

OČEKÁVANÝ VÝSLEDEK UČENÍ (OVU)	**výchovné a vzdělávací strategie**
Vnímá chybu jako přirozenou součást řešení problémů.	- pedagog je předobrazem - školka a příroda je prostředím, kde koncept chyby není špatně - umělecké činnosti ve vzdělávání - volná hra
Řeší jednoduché problémové situace na základě předchozí zkušenosti.	- dělení se o nářadí a pomůcky - sebeobslužné činnosti (oblékání, zapínání batohu, otvírání termosky) - hledání řešení na základě vrstevnické spolupráce a mezigeneračního učení - → komunikační k. - → polytechnické k.
Pozoruje, zkoumá, experimentuje, objevuje.	- volná hra s jasně daným časovým a prostorovým rámcem, do něhož není zasahováno
Vymýšlí a zkouší různá řešení problémů a situací.	- volná hra s jasně daným časovým a prostorovým rámcem, do něhož není zasahováno - nápodoba pedagogů a jejich vynalézavosti - školník opravuje věci v provozu a děti mohou participovat - komunikace dospělých o „problémech" - pohádky jako předobraz řešení problémů – dítě se může identifikovat s hrdinou
Volí adekvátní řešení vedoucí k cíli.	- např. služby, úklid… činnosti, které se často pravidelně opakují, takže dítě samo dospěje k tomu, které řešení je „adekvátní" - spolupráce a komunikace ve skupině dětí
Tvořivě pracuje s informacemi.	- dospělý umožňuje dítěti vybrat si ze dvou bezpečných informací - **zdrojem informací pro dítě je vztahová osoba, vlastní smyslová zkušenost a obrázková kniha** - primární zdroj informací člověk, a to v tomto pořadí: rodiče, širší rodina, učitelé a vrstevníci - promítnutí pohádky ve volné hře - tvořivá práce s informacemi je v pro předškolní dítě kreativita a fantazie, nikoliv myšlení

Čerpá informace z různých autentických, tištěných a digitálních zdrojů.	- zdrojem informací pro dítě je vztahová osoba, vlastní smyslová zkušenost a obrázková kniha - autentický zdroj je člověk, a to v tomto pořadí: rodiče, širší rodina, učitelé a vrstevníci

Klíčová kompetence kulturní

Dítě přijímá kulturní a uměleckou rozmanitost ve společnosti, vyjadřuje se uměleckými prostředky.

OČEKÁVANÝ VÝSLEDEK UČENÍ (OVU)	**výchovné a vzdělávací strategie**
Má povědomí o kultuře, umění a o kulturním dění ve svém okolí.	- tým školky má předem definované pojmy *kultura, umění* atd. - dítě poznává tradice a obyčeje např. skrze lidovou slovesnost – písně, vyprávění pohádek, knihy a osobní setkání s nositeli kulturního dědictví - ke kultuře školky patří rituály např. rituály přijímající (adaptační rituály) a loučící (loučení se školáky), slavení svátků a slavností, narozenin - školka vytváří příležitosti k poznávání a vyjádření úcty jiným kulturám dětí, které do školky chodí, a to skrze zájem o jazyk, tradice, jídlo, symboly atd. (např. zařazuje písně v jiných jazycích dětí ve školce) - děti chodí na výlety, do divadla
Reaguje autenticky na umělecké a kulturní podněty.	- prožívání tradic, slavnosti, slavení svátků a tradic přírodního a kulturního roku: zpěv lidových písní, jedení tradičních pokrmů = silná smyslově emoční zkušenost a obrazotvornost, skrze které se dítě učí spíše, než pouhým sdělením informací - školka podporuje rodičovskou komunitu, která je nositelem tradic a kultury - verbální reflexe a promítnutí pohádky ve volné hře – učitelé podporují toto tvořivé zpracování kultury dětmi - dramatizace příběhů, divadelní představení – učitelé s dětmi hrají divadlo, divadlo přijde do školky, školka jede do divadla - školka do svého programu se staršími dětmi zařazuje výlety a poznávání veřejného prostoru (architektura, památky, parky) - pořádání kulturních akcí ve školce (jarmarky, výstavy…)
Zapojuje se do tvůrčích činností.	- volná hra s jasně daným časovým a prostorovým rámcem, do něhož není zasahováno - tvůrčí činnosti - učitel jako vzor – je umělcem, hraje, zpívá, maluje, tvoří, aktivně rozvíjí svou tvořivost a hledá, v čem je ve flow

Přijímá osobnostní, kulturní, náboženské a jazykové rozmanitosti ostatních.	- školka v ŠVP a dalších dokumentech deklaruje inkluzivní hodnoty - kulturně a jazykově heterogenní kolektiv jak dětí, tak pedagogů - věkově smíšená skupina dětí - vícejazyčné děti → školka aktivně vybízí rodiče, aby zapojily kulturu (slavení svátků, zapojení písní v jiných jazycích do ranního kruhu a běhu školky, kulinární zážitky)

Klíčová kompetence digitální

Dítě se seznamuje s možnostmi využívání digitálních technologií. Rozvíjí své informatické myšlení.

*"Lidské myšlení zahrnuje úžas, objevování, analýzu a **etické rozhodování**. Etika AI je vedena pouze efektivitou a ziskem."* (Oehlenschläger, Mie. 2024)

Definice pojmu badatelské činnosti:

Jde o vzdělávací koncepci čerpající z neutuchající potřeby dětí ptát se, zkoumat a přicházet věcem na kloub. Badatelské učení nechává dětem prostor, aby si na řešení přicházely samy, a podporuje je v kladení otázek i v hledání odpovědí. Vychází tak z následujícího badatelského cyklu. 1. Záhada / badatelská otázka 2. Formulace předpokladů 3. Plánování a příprava pokusu, pozorování 4. Realizace pokusu, pozorování 6. Prezentace výsledků 5. Vyhodnocení. Sdělování hotových výsledků (informací) je tedy v přímém rozporu s badatelským učením a rozvojem kompetence k učení. Badatelské učení není o získávání informací.

OČEKÁVANÝ VÝSLEDEK UČENÍ (OVU)	**výchovné a vzdělávací strategie**
Využívá digitální technologie k badatelským činnostem a poznávání světa kolem sebe.	- zaměřujeme se na rozvoj informatického myšlení a digitálních kompetencí, nikoli na používání technologií jako takových (tablet, počítač) - zapojení rodiny: jsou rodiny, které doma DT používají, ale školku vnímají jako místo, kde bude dítě abstinovat - zaměřujeme se na smyslové vnímání a jeho rozvoj v protikladu k používání "plochého" světa obrazovky - školka ctí PRINCIP **vstup – proces – výstup**. Používáme přístupy, kdy je zřejmá celá cesta k výsledku - např. *chci určit houbu - nepoužiji aplikaci k určování hub, ale nejprve pozoruji velikost, barvu, spodek houby, připomínám pravidla chování vůči houbě (nejíst), vůni, okolí houby = biotop, porovnávání s jedinci téhož druhu a jinými druhy; použiji-li atlas - rozvíjíme čtenářskou gramotnost - např. rejstříky, abeceda, informatické*

	myšlení; učení se navzájem v komunitě, tradiční předávání informací orálně - moudrost spojená s přírodou a místně zakotvené učení - užití principu: *„není v mysli, co neprošlo smysly“* - hlavním zdrojem informací pro dítě v předškolním věku je jeho blízká, bezpečná vztahová osoba a vlastní smyslová a empirická zkušenost - hlavním uživatelem technologií může být učitel, který s nimi pracuje a zároveň dětem jejich používání a význam ukazuje a komentuje ho (např. při používání technologií na výletech, v knihovně atp.); prostředkem k tomu je sebekázeň, s níž učitel využívá technologie v odůvodněných případech a sebe kontroluje, zda je nevyužívá zbytečně v momentě, kdy by mohl zapojit mysl a rozvíjet tím kritické myšlení, a ne pouze pasivní získávání informací
Rozlišuje přínosy a rizika používání digitálních technologií.	- dospělý jako předobraz - dospělý rozlišuje přínosy a rizika; dítě se učí prostřednictvím dospělého - *jak komunikovat rizikovost DT?* skrze vyprávění dospělého dítěti - skrze pobyt v přírodě tvoříme základ pro rozvoj digitální kompetence v pozdějším věku - focení dětí se souhlasem nejen rodiče, ale i dítěte samotného – dítě nemůže chápat proces, jak vzniká obrázek („pokud mi nedozraje frontální kortex, tak nejsem schopna rozlišit fikci a realitu”) - zvědomovat dětem, že technologie je prostředek komunikace - důležitost seberegulace rodiče / pedagoga v užívání mobilu a dalších DT - otevřenost - vzdělávání a péče o komunitu – podpora rodičů, jak jim pomoci k uvědomělému utváření času s médii u dětí a u sebe - PRINCIP produkce (tvorby) před spotřebou – nabízíme kvalitní pomalé příběhy, vyprávění, divadla; dítě může participovat v divadelním ztvárnění, být aktérem, hercem, režisérem, scénografem příběhů (nejen se na ně dívat)
Uplatňuje informatické myšlení, pracuje s algoritmy.	- PRINCIP produkce (tvorby) před spotřebou - PRINCIP **vstup – proces – výstup** (např. pořadí oblékání věcí = *algoritmus*) - vaření, pečení podle slovních, kreslených či psaných návodů - používání určovacích klíčů – hledání shodných a neshodných parametrů - učení všemi smysly – porovnávání parametrů, množiny - tkaní (algoritmus) - principy Hejného matematiky - smyslová zkušenost reálných hmotností, velikostí, vzdáleností, rozměrů (fyzická zkušenost 1 kg, odkrokovat 10 m) <–> matematická gramotnost - používání piktogramů <–> čtenářská gramotnost - kolektivní hry: *Posílání „elektriky“, Tichá pošta, Cukr káva limonáda, Sloní a mravenčí krok*

	- sázení cibule, brambor, setí semen – **sekvence a algoritmy** - třídění plodin dle kritérií (malé/velké, červené/žluté)

Rizika působení digitálních technologií na vývoj dítěte v předškolním věku z pohledu waldorfské pedagogiky:

- pasivní sledování v počítači či na tabletu
- nadměrné využívání technologií
- příliš brzké zavedení používání "jednodušších" řešení (pomocí digitálních technologií) a následné "zlenivění" rukou a mozku dětí, používajících příliš brzy DT.
- ztráta schopnosti kritického myšlení a badatelského učení
- nedostatečná digitální hygiena průvodců (rodičů) např. focení dětí, neustálá dostupnost
- nedostatek příležitostí k rozvoji informatického myšlení
- příliš brzké vedení dítěte do abstrakce (Dítě je plně připraveno k abstraktnímu myšlení po 9. roce věku.)
- příliš mnoho návodů a postupů → nedostatek příležitosti ke kladení otázek a rozvoji fantazie
- přílišná intelektualizace
- zaměření na informace, a ne na vztah. Předškolní dítě potřebuje v první řadě vztah a až v druhé řadě informace. Informace mají svou hodnotu až tehdy, když je uživatel schopen abstrakce, tj. odlišení podstatného a nepodstatného pro daný kontext. To je pro předškolní dítě vývojově nepřiměřený nárok.
- zaměření se na informace, nikoliv na smyslovou zkušenost a její reflexi v reálném čase
- odtržení od přírody
- pedagogický tým vyhodnocuje rizika a přínosy použití technologií. *Kdy jsou připravené? Když mají kvalitně rozvinutou senzomotoriku, dostatek pohybu, dobré mezilidské vztahy, skvělou emoční stabilitu.* Z toho vyplývá, že použití digitálních technologií (počítače, tabletu, mobilu, mikroskopu) v předškolním věku je předčasné.

6 VZDĚLÁVACÍ OBSAH

Vzdělávací obsah je realizován integrovaně, v přirozených situacích, v souladu s principy waldorfské pedagogiky. Tvoří jej nabídka činností, veškeré aktivity řízené i spontánní, volná hra, sebeobsluha, praktické činnosti, rituály, stolování atp.

Pracuje s integrovanými bloky (IB). Vzdělávací obsah byl rozdělen do čtyř integrovaných bloků: **Umění, Příroda, Slavnosti, Rukodělnost**. Tyto bloky jsou provázané v činnostech mateřské školy v průběhu dne, týdne, roku.

Integrované bloky jsou strukturovány vzdělávacími oblastmi:
Dítě a jeho tělo (DJT)
Dítě a jeho psychika (DJP)
Dítě, ten druhý a společnost (DDS)
Dítě a svět (DAS)

6.1 IB UMĚNÍ

Umění je přirozenou součástí každodenního života dětí, je provázané v nejrůznějších činnostech a aktivitách. Waldorfská pedagogika vnímá umění jako nástroj pro rozvoj vůle, citu, představivosti a smyslového vnímání dítěte.

Hlavními cíli tohoto bloku jsou *rozvoj tvořivosti* – podpora vlastní fantazie bez hotových šablon a obrazotvornosti vyprávěnými příběhy; *smyslová kultivace* – prožívání barev, tónů, rytmu a materiálů; *harmonizace osobnosti* – vyvažování vnitřního světa dítěte skrze jeho tvorbu a vlastní vyprávění; *rozvoj jemné motoriky* – posilování ruky při práci s přírodními materiály.

Pedagog ve waldorfské školce působí jako umělec, který s citem připravuje prostředí. Nevysvětluje postupy intelektuálně, ale ukazuje je svým vlastním konáním. Vytváří klidnou atmosféru, kde se dítě může do umělecké aktivity plně ponořit (tzv. hluboké nadechnutí v rytmu dne).

Tento integrovaný blok můžeme obsahově charakterizovat různorodými činnostmi například: *Malování akvarelem* – technika mokré do mokrého pro čisté prožívání barev. *Modelování z vosku* – práce s včelím voskem, který měkne teplem ruky. *Eurytmie a pohyb* – harmonické propojování hlásek, hudby a pohybu těla. *Slovesné umění* – každodenní vyprávění pohádek a dramatizace. *Hudba a zpěv* – využívání pentatonických nástrojů s přirozeným laděním.

Očekávané výsledky učení (OVU):

Dítě a jeho tělo (DJT)	**Rozlišuje pomocí všech smyslů.**	DJT-TSB-000-PV1-003
	Zvládá základy grafomotoriky.	DJT-PHJ-000-PV1-005
	Rozlišuje, co zdraví prospívá a co mu škodí.	DJT-OZD-000-PV1-002
Dítě a jeho psychika (DJP)	**Odloučí se na určitou dobu od rodičů a blízkých a je aktivní i bez jejich opory.**	DJP-SAE-000-PV1-001
	Orientuje se v základních emocích a pocitech.	DJP-SAE-000-PV1-002
	Přijímá i vyjadřuje pozitivní ocenění.	DJP-SAE-000-PV1-005
	Vyrovná se s neúspěchem.	DJP-SAE-000-PV1-006

	Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání.	DJP-MOP-000-PV1-006
	Ověří správnost řešení.	DJP-MOP-000-PV1-010
	Vyjadřuje své představy různými způsoby, prostředky, technikami i s využitím digitálních technologií.	DJP-PFT-000-PV1-001
	Využije vhodné příležitosti a materiály pro vyjádření své fantazie.	DJP-PFT-000-PV1-002
	Vypráví jednoduchý děj.	DJP-JAR-000-PV1-007
	Vybere si knihy nebo časopisy podle svého zájmu.	DJP-PDO-000-PV1-001
	Analyzuje děj, hodnotí ho, vyjadřuje se k jednání postav.	DJP-PDO-000-PV1-003
	Předvídá a usuzuje děj z obrázku i textu, vymyslí alternativní konec příběhu.	DJP-PDO-000-PV1-004
	Reflektuje čtenářský zážitek a sdílí ho s ostatními.	DJP-PDO-000-PV1-006
Dítě, ten druhý a společnost (DDS)	**Přijímá různé sociální role.**	DDS-ASO-000-PV1-003
	Spolupodílí se na tvorbě pravidel vzájemného soužití.	DDS-ZEH-000-PV1-003
	Přijímá rozmanitost lidí a vnímá ji jako přirozenou.	DDS-SLK-000-PV1-003
	Vyjadřuje se prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností.	DDS-ZKV-000-PV1-001
	Vyjadřuje se pomocí dramatizace, přijímá různé role při dramatických činnostech.	DDS-ZKV-000-PV1-002
	Zachytí autenticky své představy i prožitky různými výtvarnými prostředky a technikami.	DDS-ZKV-000-PV1-003
Dítě a svět (DAS)	**Rozezná některá nebezpečí a ví, jak se jim vyhnout.**	DAS-BCH-000-PV1-002

6.2 IB PŘÍRODA

Tento integrovaný blok propojuje prožívání přírodních cyklů s rozvojem smyslů, vůle a tvořivosti dítěte. Waldorfská pedagogika nevnímá přírodu jako pouhý předmět k teoretickému

zkoumání. Příroda je pro ni živým organismem, se kterým dítě navazuje hluboký vztah skrze nápodobu, rytmus a praktické činnosti.

Hlavními záměry jsou *budování vztahu k Zemi* – vytvoření ochranitelského a uctivého vztahu k přírodě, zvířatům a rostlinám; *vnímání celistvosti* – pochopení koloběhu roku, střídání ročních období a projevů počasí skrze přímý prožitek; *rozvoj vůle a smyslů* – zapojení celého těla při práci na zahradě, sběru přírodnin a péči o okolí; *ukotvení v rytmu* – propojení biorytmu dítěte s přírodou, což dává pocit bezpečí a jistoty.

Integrovaný blok Příroda můžeme charakterizovat například *ročním stolkem ve třídě* – místo ve třídě, které se proměňuje podle dění venku (látky v barvách období, plstěné postavy atp.). Děti jej mohou doplňovat přírodninami. *Hračky a pomůcky jsou vyrobeny především ze dřeva, ovčí vlny, včelího vosku, bavlny či hedvábí* – podporují fantazii a hmatový rozvoj. Pedagog provádí *smysluplnou práci* (např. hrabání listí, okopávání záhonů, pečení chleba) a děti se k němu přirozeně připojují a učí se nápodobou.

Očekávané výsledky učení (OVU):

Dítě a jeho tělo (DJT)	**Naplňuje své biologické potřeby.**	DJT-TSB-000-PV1-004
	Zvládá základní pohybové dovednosti.	DJT-PHJ-000-PV1-001
	Zvládá běžné způsoby pohybu v různém prostředí a terénu, prokazuje obratnost.	DJT-PHJ-000-PV1-002
	Koordinuje pohyby těla, ruky a oka.	DJT-PHJ-000-PV1-003
	Vyhledává příležitosti k pohybu.	DJT-PHJ-000-PV1-008
	Prokazuje vytrvalost, sílu a odolnost.	DJT-FZD-000-PV1-001
	Překonává fyzické překážky.	DJT-FZD-000-PV1-002
Dítě a jeho psychika (DJP)	**Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi.**	DJP-MOP-000-PV1-002
	Využívá analogii a jednoduchou strategii při hře.	DJP-MOP-000-PV1-009
	Pozná a pojmenuje osoby, zvířata, věci a jevy, kterými je obklopeno.	DJP-JAR-000-PV1-002
	Rozlišuje některé symboly, piktogramy, znaky a rozumí jejich významu a funkci.	DJP-PDO-000-PV1-005
	Porovná kvantitu na základě manipulace, zaznamená ji graficky pomocí čárek a obdobných symbolů.	DJP-PMP-000-PV1-004

	Určí charakteristické vlastnosti geometrických objektů v reálném prostředí, rozliší rovinné a prostorové útvary.	DJP-PMP-000-PV1-005
	Orientuje se v prostoru a rovině, rozliší a pojmenuje prostorové vztahy.	DJP-PMP-000-PV1-006
	Určí míru objektů a porovná je pomocí poměřování.	DJP-PMP-000-PV1-008
Dítě, ten druhý a společnost (DDS)	**Navazuje a udržuje dětská přátelství.**	DDS-ASO-000-PV1-005
	Dodržuje pravidla her a jiných činností, požaduje dodržování dohodnutých pravidel i od druhých.	DDS-ZEH-000-PV1-004
	Přijímá kompromisy, řeší konflikty dohodou.	DDS-ZEH-000-PV1-005
	Pojmenuje místo a zemi, ve které žije.	DDS-SLK-000-PV1-001
	Identifikuje rizika, chová se obezřetně při setkání s neznámými dětmi a dospělými.	DDS-SLK-000-PV1-004
	Sděluje informace s ohledem na soukromí a bezpečí svoje i blízkých osob v osobním kontaktu.	DDS-SLK-000-PV1-005
	Tvoří z rozmanitých materiálů a přírodnin.	DDS-ZKV-000-PV1-004
Dítě a svět (DAS)	**Orientuje se v blízkém prostředí – doma, v mateřské škole i v širším prostředí – v okolí mateřské školy a v obci.**	DAS-PSP-000-PV1-001
	Pojmenuje a rozlišuje některé objekty ze živé a neživé přírody a zapamatuje si jejich názvy.	DAS-PSP-000-PV1-002
	Porovná charakteristiky a vlastnosti objektů z přírody.	DAS-PSP-000-PV1-003
	Rozpozná a pojmenuje některé jevy a děje na Zemi.	DAS-PSP-000-PV1-004
	Rozlišuje mezi světem přírody a techniky a vysvětlí jejich význam pro člověka a život na Zemi.	DAS-PSP-000-PV1-005
	Orientuje se v dění a změnách v přírodě a ve svém okolí a přizpůsobuje se jim.	DAS-ZPO-000-PV1-001
	Spolupodílí se na péči o rostliny a živočichy.	DAS-ZPO-000-PV1-005
	Respektuje různé formy života.	DAS-ZPO-PV1-006

	Jedná bezpečně na komunikacích, v dopravních prostředcích a při jejich používání.	DAS-BCH-000-PV1-003
	Zná způsoby ochrany při některých nebezpečných situacích, v kontaktu se zvířaty, rostlinami i v rizikových situacích způsobených různými přírodními podmínkami.	DAS-BCH-000-PV1-004

6.3 IB SLAVNOSTI

Integrovaný blok Slavnosti zprostředkovává dětem prožitek přirozeného rytmu roku, sepětí s přírodou a pocit bezpečí. Rytmus je ve waldorfské pedagogice vnímán jako zdravý základ pro vývoj dítěte.

Stěžejní pilíře IB jsou *propojení s přírodou* – aktivity reagují na aktuální dění venku (změny počasí, sklizeň, probouzení země apod.); *duchovní a lidský rozměr* – každá slavnost nese hlubší morální hodnotu (např. odvahu, sdílení a dělení, naděje). Slavnosti spatřujeme i v každodennosti, vzájemnosti a péči o mezilidské vztahy – např. oslava narozenin, narození sourozence.

Činnosti charakteristické pro tento integrovaný blok jsou *Eurytmické a rytmické hry* – ranní kruh obsahující básně, písně a pohyby tematicky vázané k aktuálnímu dění ve třídě; *praktické činnosti* – mletí obilí, pečení chleba, péče o zahradu; *volná hra* – děti si hrají s jednoduchými přírodními hračkami (dřevo, šišky, látky apod.), čímž zpracovávají zážitky a příběhy; *vyprávění příběhů* – učitel každý den vypráví pohádku, často také dramatizuje, což dětem dává hluboký vnitřní klid.

Očekávané výsledky učení (OVU):

Dítě a jeho tělo (DJT)	**Zachovává správné držení těla.**	DJT-TSB-000-PV1-002
	Sladí pohyb s rytmem, zpěvem a hudbou.	DJT-PHJ-000-PV1-006
	Využívá příležitosti k samostatnosti a sebeobslužným činnostem.	DJT-PZI-000-PV1-003
	Má osvojené základní hygienické návyky.	DJT-OZD-000-PV1-001
Dítě a jeho psychika (DJP)	**Vhodně projevuje emoce vůči sobě, blízkým a cizím osobám.**	DJP-SAE-000-PV1-003
	Navazuje a rozvíjí citové vazby.	DJP-SAE-000-PV1-004

	Rozpozná, které situace mohou a které nemohou nastat.	DJP-MOP-000-PV1-004
	Rozlišuje příčinu a důsledek při hře, ve svém jednání či v příběhu.	DJP-MOP-000-PV1-005
	Správně vyslovuje většinu hlásek, ovládá dech, tempo a intonaci řeči.	DJP-JAR-000-PV1-001
	Používá slova ve správném tvaru a gramaticky správně formuluje věty.	DJP-JAR-000-PV1-003
	Zapamatuje si krátké texty a dokáže je reprodukovat.	DJP-JAR-000-PV1-004
	Rozliší český jazyk od jiných jazyků.	DJP-JAR-000-PV1-010
	Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj.	DJP-PDO-000-PV1-002
Dítě, ten druhý a společnost (DDS)	**Poradí si v nové situaci.**	DDS-ASO-000-PV1-001
	Začlení se do skupiny.	DDS-ASO-000-PV1-002
	Chová se zdvořile v kontaktu s dospělými a dětmi.	DDS-ZEH-000-PV1-001
	Spolupodílí se na udržování regionálních tradic.	DDS-SLK-000-PV1-002
Dítě a svět (DAS)	**Reaguje na bezpečnostní pokyny dospělých v rizikových situacích.**	DAS-BCH-000-PV1-001

6.4 IB RUKODĚLNOST

Rukodělnost je ve waldorfské pedagogice postavena na prožívání smysluplné lidské práce prostřednictvím nápodoby. Děti se seznamují s řemesly přímou účastí na praktických činnostech, které vycházejí z potřeb každodenního života.

Hlavním záměrem tohoto IB je *rozvoj vůle* – dokončení započaté práce posiluje vytrvalost a vnitřní disciplínu; *rozvoj jemné a hrubé motoriky* – činnosti přirozeně propojují pohyb ruky s rozvojem řeči a myšlení; *smyslová výchova* – práce výhradně s přírodními materiály (např. s vlnou, dřevem, včelím voskem); *zdravé sebevědomí* – dítě vidí užitečný a estetický výsledek své vlastní práce; *smysluplnost*.

Pedagog je vzorem k nápodobě, pracuje soustředěně, nespěchá a zachovává klidnou atmosféru, chválí proces a vynaložené úsilí. Děti pracují se skutečnými nástroji, což v nich buduje pocit důvěry a zodpovědnosti.

Očekávané výsledky učení (OVU):

Dítě a jeho tělo (DJT)	**Orientuje se na svém těle, pojmenuje jeho části a zná jejich funkce.**	DJT-TSB-000-PV1-001
	Ovládá jemnou motoriku a motoriku mluvidel.	DJT-PHJ-000-PV1-004
	Vykonává jednoduchý pohyb podle vzoru a provede ho podle pokynu.	DJT-PHJ-000-PV1-007
	Zvládá sebeobsluhu.	DJT-PZI-000-PV1-001
	Zvládá jednoduché pracovní úkony s různými materiály, nástroji, nářadím, náčiním a dalšími pomůckami.	DJT-PZI-000-PV1-002
	Chová se bezpečně, používá ochranné pomůcky.	DJT-OZD-000-PV1-003
Dítě a jeho psychika (DJP)	**Určí a využije při činnostech pravidelnosti, rytmus a zákonitosti, včetně symetrie.**	DPJ-MOP-000-PV1-001
	Rozpozná a pojmenuje charakteristické rysy předmětů či jevů a vybere ty, které tyto charakteristiky nemají.	DJP-MOP-000-PV1-003
	Využívá myšlenkovou analýzu a syntézu při hře i při praktických činnostech.	DJP-MOP-000-PV1-007
	Uplatňuje konstrukční myšlení při sestavování a skládání objektů.	DJP-MOP-000-PV1-008
	Sluchově rozlišuje různé zvuky, pozná první hlásku ve slově.	DJP-JAR-000-PV1-005
	Postupuje podle slovních i obrazových instrukcí.	DJP-JAR-000-PV1-008
	Formuluje instrukce a předá je ostatním.	DJP-JAR-000-PV1-009
	Roztřídí, vybere, spáruje a zkombinuje objekty na základě jejich vlastností.	DJP-PMP-000-PV1-001
	Uspořádá objekty podle daných kritérií včetně času.	DJP-PMP-000-PV1-002
	Určí postupným načítáním po jedné počet konkrétních předmětů od 1 do 6 bez ohledu na jejich rozmístění.	DJP-PMP-000-PV1-003
	Sestavuje prostorové objekty podle předlohy.	DJP-PMP-000-PV1-007
	Ovlivňuje směřování společné činnosti.	DDS-ASO-000-PV1-004

Dítě, ten druhý a společnost (DDS)	**Zachází šetrně s hračkami, pomůckami, věcmi a vnímá jejich hodnotu.**	DDS-ZEH-000-PV1-002
	Používá reálné nástroje, předměty a nářadí při rukodělných činnostech.	DDS-ZKV-000-PV1-005
Dítě a svět (DAS)	**Udržuje pořádek v blízkém prostředí.**	DAS-ZPO-000-PV1-002
	Jedná s ohledem na ochranu životního prostředí.	DAS-ZPO-000-PV1-003
	Rozpozná udržitelné přístupy v běžných životních situacích a umí je uplatnit.	DAS-ZPO-000-PV1-004

7 EVALUACE

Evaluace je systematický proces, který nám poskytuje zpětnou vazbu o kvalitě naší práce, podmínkách vzdělávání a pokrocích dětí. Cílem je odklon od formální administrativy směrem k formativnímu hodnocení, které bezprostředně ovlivňuje pedagogickou praxi a rozvoj školy.

Celkový proces evaluace je v naší mateřské škole strukturován do několika propojených úrovní. Na úrovni jednotlivce probíhá průběžné diagnostikování dětí, které sleduje jejich osobní pokroky. Na úrovni třídy je pak realizována týdenní operativní evaluace zaznamenávaná v jednoduché podobě přímo v třídní knize. Na tyto týdenní zápisy úzce navazuje čtvrtletní strategická evaluace, pro kterou využíváme specializovaný záznamový arch. Vrcholem tohoto procesu je evaluace závěrečná, která komplexně shrnuje, jak se nám dařilo naplňovat stanovené cíle a jak úspěšná byla mateřská škola jako celek.

Úroveň	***Předmět***	***Frekvence***	***Odpovědnost***	***Výstup***
1. Dítě	Pedagogické diagnostikování a hodnocení výsledků vzdělávání	Průběžně; souhrn zpravidla 2x ročně	Třídní učitelé ve spolupráci s dalšími pedagogy	Diagnostické portfolio; cílená úprava nabídky; podklad pro konzultaci
2. Třída	Průběh vzdělávání, klima, nabídka, strategie a práce s integrovanými bloky	Průběžně, zpravidla týdně; souhrn čtvrtletně a ročně	Třídní učitelé; asistent pedagoga podle zapojení	Stručná reflexe; opatření pro další plánování; souhrn vývoje třídy

3. Škola	Podmínky, průběh a výsledky vzdělávání; fungování ŠVP	Podle plánu autoevaluace; souhrn nejméně dle doby platnosti ŠVP	Zástupkyně ředitele a kolegium učitelů	Autoevaluační zpráva; akční plán; podklady pro změnu ŠVP

7.1 ÚROVEŇ 1: Evaluace dítěte (Pedagogické diagnostikování)

Cíl evaluace: Cílem je poznat dítě, sledovat jeho individuální pokrok, identifikovat silné stránky i potřeby podpory a průběžně přizpůsobovat vzdělávací nabídku. Hodnotí se míra dosahování vybraných OVU ve vzdělávacích oblastech a klíčových kompetencích a rozvoj základních gramotností v rozsahu odpovídajícím individuálním možnostem dítěte.

Oblasti evaluace: čtyři vzdělávací oblasti podle RVP PV (Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě, ten druhý a společnost, Dítě a svět) s prioritním zaměřením na nově definovanou matematickou a čtenářskou gramotnost.

Kritéria úspěchu: Každé dítě má založené aktivní Diagnostické portfolio obsahující ukázky prací, záznamy chování a pokroků. K jednotlivým zjištěním jsou podle potřeby přiřazeny relevantní OVU; není nutné v jednom období sledovat všechny OVU.

U dětí se SVP, s odlišným mateřským jazykem a u dětí nadaných se průběžně vyhodnocuje účinnost podpory a podle potřeby se spolupracuje se školským poradenským zařízením či dalšími odborníky.

Výsledky diagnostikování jsou podkladem pro individuální konzultace s rodiči a pro úpravu vzdělávací nabídky ve třídě.

Časový plán: Průběžné doplňování portfolií při každodenních činnostech; ucelený písemný diagnostický závěr 2x ročně (podzim/jaro).

Metody evaluace: Záměrné i nezáměrné pedagogické pozorování, rozhovor o dítěti s rodiči, analýza produktů činnosti (kresba, stavby apod.), analýza pokroků v přirozených situacích.

Nástroje evaluace: Diagnostické portfolio, stručný záznam pozorování, časová řada vybraných prací, záznam konzultace, plán pedagogické podpory/IVP, je-li relevantní.

Odpovědnost: Třídní učitel/učitelka.

7.2 ÚROVEŇ 2: Evaluace třídy (Pedagogická práce)

Cíl evaluace: Cílem je vyhodnocovat, zda vzdělávací nabídka vychází z potřeb, možností a zájmů dětí, vytváří příležitosti k dosahování vybraných OVU, podporuje bezpečné klima a umožňuje každému dítěti aktivní účast a pocit úspěchu a sounáležitosti.

Oblasti evaluace: Úspěšnost realizace Třídního vzdělávacího programu (TVP), integrovaných bloků, kvalita klimatu třídy, psychosociální vztahy mezi dětmi, adaptace nových dětí.

Kritéria úspěchu: Vzdělávací nabídka v blocích prokazatelně reaguje na zájmy dětí a na aktuální diagnostické nálezy z portfolií dětí v dané třídě.

Témata a délka práce s integrovanými bloky se pružně přizpůsobují dětem; plánování není svázáno kalendářním rokem.

Hra, spontánní a nepřímo řízené činnosti mají v denním programu převahu nad činnostmi řízenými.

Ve výuce převažují moderní a RVP PV vyžadované formy učení (prožitkové, kooperativní, sociální a situační). Nabídka podporuje různé způsoby zapojení, zohledňuje OMJ, SVP i nadání a umožňuje volbu a přiměřenou samostatnost.

Časový plán: Operačně a stručně po ukončení každého týdne (v rámci třídní knihy), ucelené písemné vyhodnocení třídy jako celku každé čtvrtletí, roční souhrnná evaluace třídy.

Metody evaluace: Pedagogická sebereflexe a reflexe (autoevaluace učitele), analýza plnění TVP, mapování vztahů a klimatu ve třídě.

Nástroje evaluace: týdenní evaluace v rámci třídní knihy, čtvrtletní evaluace období, roční hodnotící souhrnná zpráva o třídě.

Doporučený záznam

Oblast reflexe	***Vodicí otázky***
Kontext	S jakým integrovaným blokem nebo jeho částí jsme pracovali? Jaké otázky, potřeby a zájmy děti přinesly? Co ovlivnilo průběh týdne/období?
Důkazy o učení	Které konkrétní projevy dětí ukazují pokrok? Uveďte 2-5 relevantních OVU, kompetencí nebo gramotností; nevypisujte automaticky všechny.
Nabídka a strategie	Co podporovalo aktivitu, volbu, spolupráci, objevování a tvořivost? Jaký byl poměr spontánních, nepřímo řízených a řízených činností?
Individualizace	Komu nabídka dobře odpovídala? Kdo potřeboval jinou oporu, tempo, jazykovou podporu, výzvu nebo změnu prostředí?
Klima a vztahy	Kdy děti zažívaly bezpečí, sounáležitost a respekt? Jaké situace vyžadují další práci s pravidly, konflikty nebo zapojením?
Hlas dětí	Co děti pojmenovaly, navrhly nebo si zvolily? Jak jejich podněty ovlivní další plánování?

Opatření	Co konkrétně zachováme, změníme nebo doplníme; kdo to zajistí; kdy; podle čeho poznáme účinek?

7.3 ÚROVEŇ 3: Evaluace školy (Autoevaluace celku)

Oblast	***Cíle a kritéria***	***Metody a zdroje***	***Termín***	***Odpovědnost***
Podmínky vzdělávání	Ověřit, zda podmínky podporují bezpečí, zdraví, samostatnost, hru, individualizaci a zapojení všech dětí. Prostředí podněcující individualizaci a kooperativní učení	Pozorování prostředí; revize BOZP; zpětná vazba dětí, rodin a zaměstnanců; analýza režimu a dokumentace.	Průběžně; souhrn 1x ročně	Zástupkyně MŠ a kolegium pedagogů
Průběh vzdělávání	Ověřit kvalitu vzdělávacích strategií, převahu hry a nepřímo řízených činností, flexibilitu plánování a návaznost na diagnostická zjištění. Obsah je realizován skrze prožitek a nápodobu (pedagog jako vzor pro napodobování)	Hospitace a vzájemné hospitace; třídní reflexe; rozhovory; analýza plánů a třídních knih.	Podle hospitačního plánu; souhrn 1x ročně	Zástupkyně MŠ a kolegium pedagogů
Výsledky vzdělávání	Vyhodnotit míru dosahování OVU v individuálně přiměřené míře a účinnost podpory učení každého dítěte. Dítě je emočně stabilní, tvořivé, projevuje zdravou vůli k činnosti a sociální citlivost vůči ostatním. Děti dělají individuální pokroky; je zajištěna kontinuita a plynulý přechod dětí do ZŠ	Anonymizovaná syntéza portfolií; týmová diskuse; analýza přechodu do ZŠ; zpětná vazba rodin.	Průběžně; souhrn 1x ročně	Zástupkyně MŠ a kolegium pedagogů
Pedagogický tým a řízení	Ověřit spolupráci, sdílení zjištění, profesní učení, wellbeing a účinnost opatření vedení.	Sebereflexe; rozhovory; plán profesního	Pololetně a ročně	Zástupkyně MŠ a kolegium pedagogů

	Úroveň zapojení všech učitelů do tvorby ŠVP a třídních programů. Propojení plánu DVPP (vzdělávámí) s reálnými potřebami učitele.	rozvoje; analýza plnění úkolů.		
ŠVP	Ověřit funkčnost, srozumitelnost, aktuálnost, naplňování vize, strategie, diagnostikování, individualizaci a aktuálnost obsahu. Možnost pružně upravovat integrované bloky podle aktuálního dění nebo zájmu dětí.	Společná revize ŠVP; audit souladu s RVP PV; zjištění z autoevaluace a ČŠI.	Podle platnosti ŠVP, nebo při jeho změně	Zástupkyně MŠ a kolegium pedagogů

8 BIBLIOGRAFIE

BLECKMANN, Paula. *Neexistuje nic tak kreativního jako nudit se, snít a nemít co na práci – digitální technologie nás o tuto schopnost připravují*. Online. 2026. Dostupné z: https://www.eduin.cz/clanky/beduin-7-2026-paula-bleckmann-neexistuje-nic-tak-kreativniho-jako-nudit-se-snit-a-nemit-co-na-praci-digitalni-technologie-nas-o-tuto-schopnost-pripravuji/

HERMMES CONFERENCE 2025. *Books or Tablets? Helping Children Navigate the Digital World – full recording.* Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=HUeBM7_PZpc&list=PLw_LVg6uwqZyZ4vxUlLSoap11VsVCOPDT

ROSENBERG, Marshall B. *Nenásilná komunikace: řeč života.* Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1079-5.

Infobalíček Elementy – asociace elementárního vzdělávání v přírodě. Online. Dostupné z: https://www.asociaceelementy.cz/sekce/projekt-infobalicek

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. *Rámcové vzdělávací programy*. Online. Dostupné z: https://prohlednout.rvp.cz/predskolni-vzdelavani

Inspekční zpráva ČŠI, č.j.: WSB-258/2026, ze dne 10. 2. 2026

Web AWMŠ. Asociace waldorfských mateřských škol. *Mediální výchova ve waldorfské mateřské škole.* Online. Dostupné z: https://www.awms.cz/zdrava-vychova-a-smysluplne-vzdelavani-ve-vztahu-k-mediim

9 PROJEKTY

Mrkvička – ekologická výchova a péče o životní prostředí
MAP V Brno – podpora předškolního a základního vzdělávání v městě Brně
Šablony pro MŠ II. – podpora z projektu Operační program Jan Ámos Komenský
Erasmus+ - mezinárodní spolupráce a sdílení zkušeností
Skutečně zdravá škola – kvalitní stravování a vzdělávání dětí o jídle
Rodiče vítáni – projekt garantující vstřícné jednání mezi MŠ a rodiči
Přírodní zahrada